१५७७९

ઈનસાફે માહમુદશાહ ગઝનવી,

ઊર્ફ

ઈસ હાથ દે, ઈસ હાથ લે.

નાટક દો બાબકા.

વાસ્તે ગીરોહે વીકટોરીયા નાટકકે,
તસ્નીફ કીયા,
મુનશી માહમુદ મીયાં મુતખલ્લુસ બ રૌનકને.
ઔર
છાપકે ઇજહાર કીયા વાસ્તે ખાસો આંમકે,
માંલેકાંને
ગીરોહે વીકટોરીયા નાટકને.
જબાને ઉર્દુ બ હર્ફે ગુજરાતી.

શેઅર.

કલજુગ નહીં, કરજુગ હએ યે, યહાં દીનકો દે ઔર રાત લે,
કયા ખુબ સૌદા નકદ હએ, ઇસ હાથ દે ઇસ હાથ લે.

ALL RIGHTS RESERVED.
સઘલા હકો જાલવી રાખીયા છે.

મુંબઈ,
અલાયન્સ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, નાં૦ ૭ મરીન સ્ટ્રીટ,
કાવશજી પેશતનજી ને છાપા હએ.
ઇ૦ સ૦ ૧૮૮૨ ઇંગ્રેજી.

કીમત આઠ આંને.

તખ્-તએ નાટક.

માહ્‌મુદશાહ....................શહેનશાહે ગ઼જનવી.

વજીરે અવ્વલ....................માહ્‌મુદશાહકા વજ઼ીર.

વજહુલકમર....................મરહુમ કબીરૂલ ઊમ્રાકા પીસર.

ઈમ્રાન....................એક સોદાગર—વજહુલકમરકા પરવરીશ કરનેવાલા.

યક઼ીનખાંન....................કબીરૂલ ઊમ્રાકા વફાદાર ગુ઼લામ.

અયાજ....................માહ્‌મુદશાહકા ગુ઼લામે વફાદાર—ઔર ગ઼જનવીકા કોતવાલ.

ગુ઼ફ્રાંન....................ઈમ્રાનકા ફરજંન્દ.

શમ્સુલલકા....................વજ઼ીરે અવ્વલકી દુખ્તર—બાઅદ વજહુલકમરકી બાનો.

ખએરન....................ઈમ્રાનકી બાનો ઔર ગુ઼ફરાંનકી માંદર.

આહલેકાર—લોંડીએં—ગુ઼લામ—દાયા—ચોબદાર—જલ્લાદ, વગ઼એરા.

મુક઼ાંમ

ગ઼ જ ન વી.

મુંબઈ તા० ૩ જી જુન ૧૮૮૨.

આ "નાટક" શને ૧૮૪૭ ના ૨૦ માં આકટ તથા ૧૮૬૭ ના ૨૫ માં આકટ પરમાને રેજીશટર કરાવીઓ છે, અને તે ઉપરનો સઘલો હક "વીકટોરીઆ નાટક મંડલી" ના માલેકો મીસીઅરસ ખરશેદજી મેહેરવાંનજી બાલીવાલા, ધનજીભાઈ ખરશેદજી ઘડીઆલી અને ડોશાભાઈ ફરદુનજી મઝાલ એવોનો છે. માટે ઉપલા માલેકોની પરવાંનગી વીના કોઈએ એ નાટકનો કોઈબી ભાગ છાપવો અથવા કરી બતાવવો નહીં.

ઈનસાફે માહમુદશાહ ગુજનવી.

ઉર્ફે

ઈસ હાથ દે, ઈસ હાથ લે.

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા

દીવાંનખાના.

[ઈમ્રાંનકા એક કુરસીપર બએઠે હુવે દીખલાઈ દેના બાદા નોશીકે શુગલમે]

કલ્યાંન—ગઝલ—તક્કા એસાભી હોતા હએ.—તર્જ.

ઈમ્રાન———સાકીયા જામ મે દે બાદએ આહમરહી મુઝે,
ચાહીયે ખુલ્દ ના તો ચાહીયે કૌસરહી મુઝે.—સાકીયા.
આતા હએ બાગ પસંન્દ, ઔર ન ગુલેતરહી મુઝે,
મએ ગુલગુંકી ખરીદારીકો દે જરહી મુઝે.—સાકીયા.
મે દોઆ હએ કે નહીં હોના મુઝે દારે કરાર,
મીસ્લે પએમાના તહે ચર્ખ દે ચક્કરહી મુઝે.—સાકીયા.
ઉસ્સે કાફીર હો બશર, ઇસ્સે ગુનાહગાર બને,
બુત પરસ્તીસે પસંન્દ હએ મએ આહમરહી મુઝે.—સાકીયા.

[આના યકીનખાનકા ઔર શરાબ પીતે હુવે ઈમ્રાનકો દેખ કર હએરાન હોનાં.]

મજકુર તર્જ.

યકીનખાન—
મએકશીકા હુવા ઈસ ઉમ્રમે ક્યું ધ્યાંન તુમ્હે, ॥.
કહેગા કોન યે ફએરાંસે મુસલમાન તુમ્હે.—મએકશી.

આપકી ઇતની હએ ઇજ્જતકે કબીરૂલ ઊમ્રા,
માલો ફરજંન્દકા, મરે કરકે નીગાહબાન તુમ્હે.—મએકશીકા.
યે જો જાહીર હોકે પીને લગે ઇમ્રાન શરાબ,
કરે કીસ કીસ તરાહ્ માહ્મુદશાહ હએરાન તુમ્હે?—મએકશીકા.
ખમ્રા મએસીર હએ નજીસ, કહેતા હએ અલ્લાહ સરીહ,
ક્યા કીસીને નહીં સમઝાયા હએ કુરઆન તુમ્હે?—મએકશીકા.

મુસદ્દસ.

ઇમ્રાંન———બેશક નજીસ શરાબ હએ, પર કીસ્કે વાસ્તે?
અચ્છી નહીં ખરાબ હએ, પર કીસ્કે વાસ્તે?
નીશ્શા હર એક અજાબ હએ, પર કીસ્કે વાસતે?
અએશ ઇસ્કા ઇજતેરાબ હએ, પર કીસ્કે વાસ્તે?
યે મત સમઝના, મેરેસે જરદારકે લીયે?
મુફ્લીસ, ગરીબકે લીયે, નાચારકે લીયે.

પકીનખાન—જરદાર તુમસે સએકડો યે ખ્વાર કર ચુકી,
જો ચારાગર થે ઉન્કોભી નાચાર કર ચુકી.
સરદારોંકે સરોંકો સરેદાર કર ચુકી,
શાહોંકે શાહ જો થે, ઉન્હે ફીન્નાર કર ચુકી,
તો દૌલત આપકી હએ ભલા કીસ શુમારમે?
મશહુર એક લખપતી હો તુમ હજારમે.

ઇમ્રાન———જાહીર હું લખપતી, તુઝે બાતીનકી ક્યા ખબર?
અફ્જું કબીરે ઊમ્રાસે હએ પાસ મેરે જર.
કુચ્છ અર્સેમે તુ દેખેગા અબ મેરા કરરોફર,
તાજીર હું, પર અમીરોંકો કર લુંગા મએં નફર,
ઊસ વકતકે લીયે જરા તાખીર ચાહીયે,
મુસ્કીલકો સહલ કરનેકી તદબીર ચાહીયે.

પકીનખાન—ક્યા હમસરી કરોગે અમીરે કબીરકી?
દૌલતથી તુમસે બડહકેતો ઉસ્કે ફકીરકી.
પસ્ત હીમ્મત ઊસ્કે આગેથી આહલે સરીરકી,
થી ઉસ પ મેહેર એસી ખુદાએ કદીરકી,
બે અદબી હો મોઆફ કે ખુદ તુમ અએ નેકનામ,
અદનાસે અદના ઉસ્કે કહાતેથે એક ગુલામ.

ઇમ્રાન———બેશક મએં ઊસ્કે જીતેજી ઉસ્કા ગુલામ થા,
ઝુક કર મએં ઉસ્કે કદમોપે કરતા સલામ થા,
પર મેરે પર યે ફજલે ખુદાએ અનામ થા,
કીસમતકા ઉસ્કી બખ્તમે મેરે કીયામ થા,
ઇસ વાસ્તે હુવા હએ ખજાના મુઝે નસીબ.
હો શાદ કે હએ અએશે શહાના મુઝે નસીબ.

યકીનખાન—ગન્જ ઇતના રાત ભરમે તો તુમને કહાંસે લાએ?
કારૂંકે દોસ્ત બનકે કયા ઉસકે મકાંસે લાએ?
શએતાંકે સાથ જાકે ચુરા આસમાંસે લાએ?
દોજખસે લાએ, યા કહો બાગે જીનાસે લાએ?
કલતક થે માહુજ અપની તીજારતકે ધ્યાનમે?
ઔર આજ કેસે ઘુસ ગએ શાહોકી શાનમે?

કુતાઅઇયાત.

ઇમ્રાન———તુઝકો ખબર ન દુંગા અભીતો ઇસ હાલસે,
આગાહ હોગા ખુદ મેરે જાહો જલાલસે.
લેકીન ગયા હએ સુબ્હોસે વજહુલકમર કહાં?
બેજાર મએં હુવા હું યે લડકેકી ચાલસે.

યકીનખાન—દીન ભર તો શૌકે ઇલ્મ હએ ઉસ નેક જાતકો,
લેકીન ખબર નહીં કહાં રહેતા હએ રાતકો!
મએં ઉસ્કી કરકે જુસ્તજુ. કરતા હું અએ જનાબ,
અચ્છી નસીહત આજ વો આલી સીફાતકો.

[જાનાં યકીનખાંનકા, શરાબ પીના ઇમ્રાનકા.]

માંડ—ગઝલ—આંખોંને તેરે મોહેની કીઇ—તર્જ.

ઇમ્રાન———જમશેદકા તો જામ ફકત થા જહાંનુંમાં,
સાગીર મગર હમારા હએ કોનો મકાં નુમાં.—જમશેદકાતો.
નીશ્શમે ઇસ્કે ઊડતા હએ બેપરકે આદમી,
કયું કર શરાબકો ન કહું આસમાં નુમાં?—જમશેદકાતો.
બેહદ કીસીને પીઇતો હએ શૈતાં નુમા શરાબ,
હદસે પીયો તો હોવે ખુદાએ જમા નુમાં.—જમશેદકાતો.
વજહુલકમરકો કતલ કીસી હીલસે કરૂં,
તદબીર પેઢી હોવેગી ગન્જે નેહાં નુમાં.—જમશેદકાતો.

[જાનાં ઇમ્રાનકા.]

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

કીલએકા દરવાજા.

[વજહુલકુમરકા આહો અફસોસ કરતે હુવે આનાં.]

જીલા બરહુંન્સ-ગઝલ.—શબ ગુજર ગઈ ગુફતગુમે—તર્જ.

વજહુલકુમર—અજ્દહાકે બસ્મે હો, યા શેરે નરકે બસ્મે હો,
પર બશર યા રબ ન કોઈભી બશરકે બસ્મે હો.—અજ્દહાકે.
બસ્મે હાકીમકે નફર ગર હો તો કુચ્છ જેબાભી હએ,
પર ન હાંકીમતો કોઈ યા રબ નફરકે બસ્મે હો.—અજ્દહાકે.
થે નફર ઇમ્રાનસે મેરે પીદરકે બસ્મે લાખ,
હાએ! અબ ઉસ્કા પીસર એૈસે નફરકે બસ્મે હો?—અજ્દહાકે.

[આના યકીનખાંનકા.]

જીલા ખમાચ.—દરસન બીન અંખીયાં—તર્જ.

યકીનખાન—કાંહાં રહેતે હો જાકે તુમ સારી રાત,
તુમ્હે ઘરમે લગતી હએ કયું ભારી રાત.—કાંહાં.
બનોગે પીદરકે, જરો માલકે,
કલહી વાલી કયું કરતે હો જારી રાત.—કાંહાં.

કલ્યાંન-ગઝલ.—અજબ સનમકી અદાએં દેખી.—તર્જ.

વજહુલકુમર—
ફરીશ્તા જીસ ઘરમે મૌતકા હો, ગુજારૂં ઊસ ઘરમે રાત કૈસી?
ગુલામ તુ જાં નીસાર હો કર, સીખાતા હએ મુઝકો બાત કૈસી?—ફરીશ્તા.
લહુકા પ્યાસા મેરે હએ ઇમ્રાન, અજબ નહીં જો મેરી લે વો જાંન,
બીગાડ કર મેરે જરપે ઇમાંન, દગા કરે બદ સીફાત કૈસી?—ફરીશ્તા.
પીદરસે કહેતાથા મેરે મગરૂર, કે મએં તો લાલચસે હું સદા દુર,
જો દેખી દૌલત, તો બીગડી નીયત, દીખાઇ આખીરકો જાત કૈસી?—ફરીશ્તા.

મુસદ્દસ.

યક઼ીનખાંન—કેસા સમઝે અપના દુશમન આપને ઇન્સાનકો?
સદકે પહેલેસે વો તુમ પર કરતા આયા જાનકો.
દોસ્ત હો કર પહેલેતો કસ લેના હર ઇન્સાનકો,
અક઼લ કામીલ આદમીકી ચાહીયે પએછાનકો,
સએકડો ઇન્સાનભી હએ જામએ શએતાનમે,
ઔર હએં શએતાન લાખોં બુરક઼એ ઇન્સાનમે.
વજહુલક઼મર—કસ લીયા મએંને કસોટી પર સમઝ કર જર ઉસે,
પાયા હએ લેકીન યક઼ીં પીતલસેભી બદતર ઉસે.
વાલીદે મરહુમ સમઝેથે મેરે ગોહર ઉસે,
કીઇં પરખ મએંને તો જાનાં એક સીયાહ પથ્થર ઉસે,
ક઼જ અદાઇસે જમાનેકી મએં હએરાં હો ગયા,
દોસ્તી કીઇ જીસ્સે, વોહી દુશમને જાં હો ગયા.
યક઼ીનખાન—જેસી અબ હએ એસીતો દુન્યાં હુવીથી કબ ખ઼રાબ?
અચ્છોંકે અચ્છે હએં સોહ઼બતસે બદોંકી અબ ખ઼રાબ.
મએંને યે માના, જમાના હો ગયા હએ સબ ખ઼રાબ,
કૌનસા ઇન્સાંનકા પર દેખા તુમને ઢબ ખ઼રાબ,
રોજ઼ો શબ મશગ઼ુલ હએ વો તરબીયતમે આપકી,
હએ વોહી ખ઼ીજમત, જો ખ઼ીજમત થી તુમારે બાપકી.

અબીયાત.

વજહુલક઼મર—વો ખ઼રાબ હએ કૈસા, સુન યે હ઼ાલ મુઝસે અએ યક઼ીન,
કહેતા હું દીદા બ ચશ્મે ખુદ મએં તુઝસે અએ યક઼ીન.
એક શબ સોયાથા મએં લેકીન મુઝે થા નીમ ખ઼્વાબ,
નીંન્દમે ગ઼ફ઼લતકી સમઝા મુઝકો વો ખ઼ાના ખ઼રાબ.
અપની બીબીસે લગા આહીસ્તા યું કરને કલાંમ,
કોઇ હીલેસે કરૂં વજહુલક઼મરકો મએં તમામ,
તો ક઼બીર ઉસ્ને સોંપા જો મુઝકો માલો જર,
આએ સબ ક઼બજ઼ેમે મેરે કયા મેરા ફે઼ર કરરોફ઼ર?
કહેતેહી ઇતનાં કમરસે ખીંચ કર ખ઼ન્જર પલીદ,
દોડા હએ અફ઼સોસ મેરા કાટનેકો સર પલીદ;

લેકીન ઉસકી નેક બીબીને ઉસે રોકા વહીં,
ઔર કહા કે ઇતની જલદી કર તુ અએ પ્યારે નહીં,
કાંમ યે કરના તુ મૌકા કોઇ અચ્છા દેખ કર,
કહેના ઉસ્કા માનકે બસ સો રહા વો બદગોહર.
અલ્લાહ અલ્લાહ કરકે વો તો રાત દીઇ મએંને ગુજાર,
દુસરી શબસે વલે કીઇ ચાલ યેહી ઇખ્તીયાર,
ઇલ્મકી તાહ્સીલમે કર દેતા હું દીન તો તમામ,
આકે કબ્રસ્તાનમે પડ રહેતા હું શબ ભર મુદાંમ.

બીલાવલ—ગઝલ.—આવો પીતમ આવો પીતમ.—તર્જ.

યકીનખાંન—

કચ્ચા ચાંબું, ગરદન દાબું, તુઝકો દેવે જો આજાર,
તેરા કમતર, મેરે અફસર, સદકે તુઝ પર હએ હરબાર.—કચ્ચા.
અમીરે ઓલા, મેરે મૌલા, ઉસ્કેભીતો થે આકા,
ઉન્કા ફરજંન્દ, હએ તુ દીલબંન્દ, તેરા લે વો જી બદકાર?—કચ્ચા.
દે અબ રૂખસત, માહેતલઅત, તેરી આફત દુ મએં ટાલ,
ખુનસે હો તર, ઉસ્કા સબ ધર, એસી ખીંચું મએં તલવાર.—કચ્ચા.

જીલા કલ્યાન—મસનવી—બીખરે ચેહેરેપ.—તર્જ.

વજહુલકમર—સબ્ર કર સબ્ર ન તુ મ્યાંનસે શમશીર નીકાલ,
કત્લે દુશમનકે લીયે ખંન્જરે તદબીર નીકાલ.
તેરી શમશીરસેતો કત્લ હો દો ચારહી બસ,
તેગે તદબીરકા હએ લાખોંકો એક વારહી બસ.
જો મરે કન્દસે કયું જહેર ઉસે દેતા હએ?
મીઠઠી બાતોંસેહી કયું કામ ન કર લેતા હએ?
અપના વીર્સા હમે મીલ જાએતો કયા હએ કમ બાત,
પાસ ઇસ્કાંકે ચલેં કોઇ બના કર હમ બાત.

[જાનાં યકીનકા વજહુલકમરકે હમરાહ.]

બાબ પહેલા—પરદા તીસરા.

બા ગ.

[આના વજીરકે હમરાહ માહમુદશાહકા મઆ ગુલાંમો લોંડીયોંકે.]

કલ્યાન—ગજલ—મુર્ગદીલ મત રો—તર્જ.

માહમુદશાહ—

સબતો હએં ગુલશનમે, લેકીન હએ કહાં મેરા અયાજ?
મીસ્લે બુ કયા હો ગયા ગુલમે નેહાં મેરા અયાજ?—સબતો.
રાહમ ખાતા હએ વો રશ્કે ગુલ, કે ગુલ શરમાએંગે,
બસ ઇસી બાઇસ નહીં હોતા અયાં મેરા અયાજ.—સબતો.
ઉસ્કે દેખે બીન નહીં દીલકો હમારે હોગા ચએન,
જાવો લે આવો કોઇ હોવે જહાં મેરા અયાજ.—સબતો.

તાહતુલ લફ્જી ગજલ.

વજીર——કહેતા હું મએં યે મોઆફ અએ શાહ મેરી તકસીર હો,
બાંદીયાં બન્દે તો સબ હાજીર હએ, કયું દીલગીર હો?
સચ હએ યે કે લે ચુકા હએ આપકા દીલ વો ગુલામ,
લેકીન ઉસ્કે બાબમે ઇન્સાફસે તકરીર હો.
ઇન ગુલાંમોસાભી કહીયે ખુબસુરત હએ અયાજ?
આપકા માઅશુક કયું ફેર વો બુતે બેપીર હો?

મુ સ દ્દ સ.

માહમુદશાહ—જુલ્ફે ઇન્સાનીસે બેહતર હોતે હએં સુમ્બુલકે બાલ,
આદમીકી ચશ્મકો દેતે હએં નરગીસસે મીસાલ.
મીસ્લે ગુલ રંગીન કબ માઅશુકકે હોતે હએં ગાલ?
સર્વસે બેહતર હએ કદમે કોનસા સાહેબ જમાલ?
ઇશ્ક ગુલશનસે નહીં ફેર કરતે હએં કયું આદમી?
આદમીકી દોસ્તી પર મરતે હએં કયું આદમી?

વજીર——સુમ્બુલો ગુલ, સર્વ નરગીસ, હૈં શબ્બી ઇન્સાનકી,
ખીંચી હૈ નક્કાશે કુદરતને યે બાત હૈ ધ્યાનકી.
સૈરગાહ ઉસકો કીયા હૈ આદમીકી જાનકી,
જાનમે ઇનસાનકી સબ શાન હૈ રાહમાનકી,
યે નહીં મૈં કહેતા હું પથ્થરકી મુરત પર મરો,
મરતે હો સાહેબ તો કોઇ અચ્છી સુરત પર મરો.

કૈંસીયા—ગઝલ—તુઝકો ગૈરોંસે ન મીલનાં—તર્જ.

માહમુદશાહ—

અચ્છી સુરત કયા કરે હમ, અચ્છી ખસલત ચાહીયે,
હો પરીરૂ કોઇ તો કયા, આદમીયત ચાહીયે.—અચ્છી.

બીના આહમકસેતો, નાબીનાભી આકીલ ખુબ હયે,
ચશ્મકી બીનાઇ કયા, દીલમે બસારત ચાહીયે.—અચ્છી.

જરકી લાલચસે ખુશામદ જો નફર બેહદ કરે,
ઐસે બન્દે પર સદા સાહેબકી લઆનત ચાહીયે.—અચ્છી.

ખુબરૂ દુન્યાંમે દસમે દો, લઇકુ એક લાખમે,
આહમકો કુદ્ર ઇન્કી, યાકે ઊસકી ઇજ્જત ચાહીયે?—અચ્છી.

રૈનકે આલમ હૈ, આલમમે ફકત મેરા અયાજ,
જીસસે જીનત તુમકો, કયા ઉસસે અદાવત ચાહીયે ?—અચ્છી.

તાહતુલ લફ્જી ગઝલ.

વજીર——આદમીસે આદમી જોકે અદાવત રખતા હૈ,
વો ગવારા અપને પર આલમકી લઆનત રખતા હૈ.
મૈંનેતો ઇન્સાફકી એક બાત કીઇથી, વર્ને શાહ,
કયા અયાજ અપનીમેરી, કીસમતમે કીસમત રતા હૈ?
ઇતને બન્દોંમે તો કોઇભી ખુશામદ ખુ નહીં,
હાં, મગર મઆશુક સાહેબકા યે આદત રખતા હૈ.
યેભી સુન્તા હું કે જાતા હૈ ખજાનેમે વો રોજ,
જો અમાનત શાહીકી, ઊસ્મે ખીયાંનત રખતા હૈ.

આસાવરી—હોરી.—ખાકિ મીરજાંને ધુમ મચાઇ—તર્જ.

માહ્મુદશાહ—

કૈસી દાના સુની બાત માને, દેખે આંખોંસે તો સચ્ચી જાને.—કૈસી.
મેરે પસીનેકે સદકેમે જો હો, હાજીર ખુંન બહાંને,
કૈસી અમાનતમે વો ખીયાનત કરેગા ભલા અએ દીવાંને.—દેખે.

[આના અયાજકા ઔર ગીરનાં માહ્મુદશાહ
કે કદમો પર, ઉસકા ગલે લગાનાં.]

બરહુંન્સ—ઠુંમરી.—રામા પરં રખ ગરવા—તર્જ.

અયાજ—

સાજ ચેરેકો નાહીં યે સાજે રાજ,
ગરવા કૈસા તુમરે લાગું મએં તો મોરે સરતાજ.—સાજ.
જુતી ઉઠાવનહારા મએં તોરા, મીતકા દરજા નહીં હએ મોરા,
રાજા તુ, મએં તોરી લોંડીકા છોરા, ખાકે પલા હું તોરાહી નાજ.—સાજ.

[અયાજકા સરનીગું હો કર એહસાંન માનના,
માહ્મુદકા અયાજકો ધકકા દે કર નીચે
ગીરા દેનાં.]

સુદસ.

માહ્મુદશાહ—મસલ સચ હએ કમીનેકે જો આગે સર ઝુકાતા હએ,
તો અસ્લી જાત પર અપની વો સીફલા આહી જાતા હએ,
સમઝ રખ્ખા હએ યે કે બાદશાહ મુઝકો ચહાતા હએ,
તો નાલાયક. યે. ઉલફત પર મેરી નફરત દીખાતા હએ?
અરે દો ગોશમાલી મીદકે સબ અએ આહલેકાર ઇસ્કો,
કરો તીસ પર જો જેબા હો, વોહી ફીટકારો માર ઇસ્કો.

ખમ્સા.

વજીર—[ગોશમાલી દે કર]તુઝે શાહ ચાહેં યે તેરે મુકદર થે કહાં મરદુદ?
ગુલાંમ— „ કીયા ઊન્સેભી નફરત તુને હએ તુ બેગુમાં મરદુદ.
ગુલાંમ— „ તુઝે કરનેકો ગારત કયું ન તુટા આસમાં મરદુદ?
ગુલાંમ— „ અરે તુ મારે ગએરતકે જમીમે હો નેહાં મરદુદ?
ગુલાંમ— „ જહાંન્નમભી ન દેગી તુઝકોતો હરગીજ અમાં મરદુદ.

બએત.

માહમુદશાહ—સજાએ વાજેબી પર કયું તુ અએ મુરતદ હુવા રાજી?
અયાજ———ગર આકા રાજી હો તો કયું ન હો બન્દા ભલા રાજી?

[માહમુદકા અયાજકો ગલે લગાના.]

કલ્યાંન—ગઝલ.—હએ અઝમે ચમન—તર્જ.

માહમુદશાહ—અએ પ્યારે મજાજન હું મએં તેરા શાહ,
વલે હએ હકીકતમે તુ મેરા શાહ.—અએ.
વફાદારી પર તેરી સદ આફરીં,
તેરા હો ચુકા દીલસે અબ ચેરા શાહ.—અએ.
તુ ઇન સબકો દે ગોશમાલી શીતાબ,
તુઝે હુકમ કરતા હએ યે તેરા શાહ.—અએ.

[અયાજકા સબકો ગોશમાલી દેનાં.]

શામ કલ્યાંન—તીલાનાં—ઓ દતન દેરેના દીમ—તર્જ.

સબ—

હમને કીઇ તકસીર શાહા કયા? સજા યે દેનેકી રાહા કયા?-હમને.
ખ્યાલ કીજે, સજા દીજે, દાદ લીજે, હમસે કહો હુવા હએ ગુનાહા કયા-હમને.

ઝીન્ઝોટી—લાવની—દીલબર કહેતી પીયા પીયા.—તર્જ.

માહમુદશાહ—

સજાકે કાબીલ અયાજ કબ થા? ગઝબતો ઇસકા મેરા ગઝબ થા?
કયું ગોશમાલી ઇસે દીઇ તુમને? મેરા નહીં કયા તુમ્હે અદબ થા?-સજાકે.

ગુલામ, ખ્વાસ, વજીર—

કુસુર ઇસ્મે હએ કયા હમારા, અએ શાહ ફરમાન થા તુમારા,
તો હમને દીઇ ગોશમાલી ઇસ્કો, વગરના હમકો મજાલ કબ થા?-સજાકે.

માહમુદશાહ—

કહા યે સચ તુમને, કર બયા તુ, અયાજ તુને કયું ઇન સબોંકુ?
દીઇ ગોશમાલી મજાલ તેરા નહીં કુછ ઇતના અએ બ અદબ થા?-સજાકે.

અયાજ—

તુમારે બંન્દોંકા બંન્દા કમતર, હું મએં ખતા યે હુવી સરાસર,
માઆફ કીજે ગુનાહા યે કરનાં તો જેબા મુઝકો અએ શાહા કબ થા?—સજાકે.

મુ સ દ્દ સ.

વજીર———ખાલીક બડાવે ઇસ્સેભી સુલ્તાનકા વીકાર,
દેખો ખુશામદીભી હએ કીતના યે નાબકાર.
થા ગોશમાલીકે લીયે તો હુકમે શહરયાર,
ઇસકા કુસુર કયા થા જો ઠએરા કુસુરવાર,
તકુસીરવાર આપ, યે નામ અપના લેતા હએ,
કયા કયા ખુશામદોંસે યે કામ અપનાં લેતા હએ.

માહમુદશાહ—આકીલ વજીર યેભી તેરી સચ્ચી બાત હએ,
બેશક ખુશામદી યે બડા બદસીફાત હએ.
પર જાનતા નહીં કે મેરી કૈસી જાત હએ,
અલ્લાહસે વીસાલ મેરા દીન ઓર રાત હએ,
તુમ સબકી હાજતોંકો તો બર લાતા હું મએંહી,
હરએકકે નસીબકો ચમકાતા હું મએંહી.

સીંધડા—ઇંગ્રેજી તર્જ.—કદમ ઉઠાઓ કદમ—તર્જ.

ગુલાંમો } કલામે જીલ કીરાંમ, હએ સીદક કયા કલામ હએ,
લૌંડીએ } કે પરવરીશ તમામ, હમારી નેકનામ,
તુમારેસે મુદાંમ, અએ શાહે નેકનામ હએ,
ફલક તુમ્હે સલામ, કરે હએ સુબ્હો શાંમ.
હો આપ મેહેરબાં, તો હો ખુદાભી મેહેરબાં,
ગજબ તુમારા શાહ, હએ કહેરે જીલ જલાલ,
લો જીસ્કી આપ જાં. ઉસે નહીં કહીં અમાં,
જેહાંમે આલી જાહ, હો આપ બા કીયાંમ.—કલાંમે.

બ એ ત.

માહમુદશાહ—કયું અએ અયાજ કહેતે હએં સચ્ચ યા યે જુઠ સબ ?
હું બે મીસાલ યા નહીં મએં, કર બયાંન અબ ?

મુ સ દ્દ સ.

અયાઝ——–સાહેબ હયે યે મીસાલ ફકત જાતે ઝુલ જલાલ.
સબકો જવાલ હય્યે, વલે ઉસ્કો નહીં જવાલ.
ઈન્સાન કયા હય્યે ચીજ, કે જો હોવે બેમીસાલ,
ડર હય્યે મુઝે ન કીજે તકબ્બુરસે કીલા કાલ,
જમશેદકે થી કુલકી તાકત ઝુહાકમે,
લેકીન મીલા ગુરૂરસે અપને વો ખાકમે.

માહમુદશાહ—અય્યે મેરે પ્યારે સચ તેરા હર એક હય્યે કલામ,
બસ આજમાઇશ આજ તેરી હો ચુકી તમામ.
સારે ખુશામદી તો હય્યે ખુદ યે નમક હરામ,
ઔર કહેતે થે ખુશામદી તુઝકો અય્યે નેક નામ,
અદના મય્યેં એક બંદય્યે પરવરદીગાર હું,
હું બાદશાહ તુમારા, મગર ખાકસાર હું.

[માહમુદકા અયાજકો ગલે લગાના, સબકા નદાંમતસે સર ઝુકાનાં.]

બાબ પહેલા—પરદા ચોથા.

દી વાં ન ખા નાં.

[યકીનખાનકે હમરાહ વજહુલ-કમરકા ડરતે આનાં.]

મુ સ દ્દ સ.

યકીનખાન-—બેજા હય્યે ખૌફ આપકો, નાહક હય્યે ઇજતેરાબ,
હાફીજ ખુદાકો જાનકે ફરમાઇયેબી ખ્વાબ.
જબ તક કે હુકમ ઉસ્કા નહીં હોવે યે જનાબ,
ચુંટીકો કોઇ મારે કીસીમે નહીં યે તાબ,

ઇન્સાન કયા હૅએ ચીજ ! તુમ્હે એક ગુમાન હૅએ,
દુશમનસે કયા હો? દોસ્ત અગર મેહરબાન હૅએ.

વજહુલકુમર—દુશમન હો ચુંટીસા, નહીં હાતીસે કમ, મગર,
આહમકકા કામ હૅએ, કે ન ઊસ્સે રખ્ખે ખતર.
લીખ્ખા નસીબકાતો કોઇ ટાલે કયા બશર,
પર તુઝસે હો સકે જો તુ વો તો ઇલાજ કર,
તકદીરકે લીયે તેરી તદબીર શર્ત હૅએ,
કાતીલકે હાત કત્લકો શમશીર શર્ત હૅએ.

યકીનખાન——આંખોંમે નીંદ આઇ હૅએ, ગુજરી હૅએ આધી રાત,
બીગડેગી જાગનેસે તબીઅત અએ નેક જાત.
મએં જાગતા રહુંગા તો દાહશતસે હૅએ નજાત,
સો જાઓ મેરે જાનુ પ તુમ મેરી માનો બાત,
તુમ પર ઉઠાએ આંખ્ખ કોઇ સામને મેરે?
રૂસતમભી હાથ આએ તો ફેર થામને મેરે?

વજહુલકુમર—તુ જાગતા રહે તો હૅએ સોના મુઝે કુબુલ,
લેકીન યકીન હું મએં નેહાયતહી દીલ મલુલ.
ગા કોઇ ગાના એસા કે આરાંમ હો હુસુલ,
જો હોના હૅએ સો હોગા, હૅએ ગમ કરનાભી ફુજુલ,
એક દીનકા હો અગર તો કરે ફ્રેદ્રે ગમભી કુચ્છ,
આઠોં પહરમે હોતા નહીં યે તો કમભી કુચ્છ.

વજહુલકુમરકા આરામ ફરમાના, ઔર
ઊસ્કા જેર ઇરફામ કીઇ હુવી ગઝલ
ગાનાં]

આસાવરી—ગઝલ—સર પીટકે જેનબ—તર્જ.

યકીનખાન—

હૅએ તદખતો નફલે સબ્ઝ, લેકીન ફૂલ ઇસ્કા શીરીન અએ બશર હૅએ,
ખુદા પ રખ્ખે હૅએ જો ભરોસા, ઉસીકે હીસ્સેકા યે સમર હૅએ.—હૅએ.

સદા જમાનેમે હમે દોરંગગી, થી કલ ફરાખી, તો આજ તંગ્ગી,
ન વો રહી હમે, ન યે રહેગી, અબસ પરેશાં કયું બે ખબર હમે?–હમે.
જો સાબ્ર કરકે દરખ્ત બએઠે, તો આબ્ર આ આ કે ઉન્પ બરસે,
નહીં હમે જાંદારમે તાહમુલ, ભટકતા ફીરતા ઇધર ઉધર હમે.–હમે.

[યકીનખાનો વજહુલકુમરકા સો જાના, ઇમ્રાંનકા હાતમે ખંન્જર લે કર ગ્રબખ્ખા-બીકે લીબાસમે કદમ કદમ આના.]

ભએરવી—તીલાનાં—બીનતી ઓ મોરી—તર્જ.

ઇમ્રાન———અએ ગમ, હો તુ કમ, દુશમનકા બહમ,
સર હોવે કલમ, ખીંચ તેગે દુદમ.—અએ.
અરે હાથ, તુ ન થમ, રૂક તુ ન કદમ,
દોનુકો હો બહમ, આજ ખ્વાબે અદમ.—અએ.

[ઇમ્રાનકા ખંન્જર મારને ચહાના વજહુલ-કુમરકો, ઉસ્કી બીબી ખએરનકા આન કર ચોંક કર રોકનાં.]

મ જ કુ ર ત ર્જ.

ખએરન——થમ થમ, હમે કસમ, તુઝકો ન સીતમ,
કર કરકે કરમ, ઓ બાનીએ ગમ.—થમ થમ.
જીસ શખ્સકો હમ, સર કરતેથે ખમ,
હમે ઉસ્કા યે દમ, રોક, રોક, કદમ.—થમ થમ.

[ઇમ્રાનકા અપની બીબીકા ગલા ઘોટ કર જમીન પર ગીરાના, ઊસ્કા બેહોશ હો જાના. ઇમ્રાનકા વજહુલકુમરકો મારને ચાહના, ઊસ્કે બેટે ગુફરાનકા આન કર રોકનાં.]

ઝીન્ઝોટી—મુકુફ્ફ—ફના જેહાં ફનાં—તર્જ.

ગુફરાંન———પીદર ન કર સીતમ, કરમ તુ કર કરમ,
હમે આકા જાદા યે, હમારા પુર અલમ.

ખુદાકો મુંહ તુ કયા દીખાએગા ભલા?
તુઝેભી દેખે હએ રે મૌત દમ બ દમ.

[ઇમ્રાનકા ખન્જર માર કર ગુફરાનકો જખમી
કરનાં, ઉસ્કા ચીખ મારના. વજહુલકુમરકા
બેદાર હોના, ઇમ્રાંનકા મક્રસે બાતકો બદલના.]

અબીયાત.

ઇમ્રાન———અએ નાપાક લડકે અરે બે ઇમાન,
મેરે આકાજાદેકી લેતાથા જાન?

[વજહુલકુમરકો ગલે લગાના.]

અએ વજહુલકુમર એ મેરે તાજદાર,
હોં સૌ બેટે ઇસ્સે તેરે પર નીસાર.
યે નાપાક લડકા મેરા બે હયા,
તેરા આયાથા કાટનેકો ગલા,
તો મએંને દીઇ ઇસ્કો સજા વાજેબી,
મીલી હએ યે બદકો જજા વાજેબી.

સુદસ.

યકીનખાન——અએ સાહેબ હો એસેહી તુમ નામદાર,
કે હો જાએ ખુદ જીસે ઇસ પર નીસાર.
રખા કરતે હો જેસા બેકસપ પ્યાર,
દે બદલા તુમ્હે વેસા પરવરદેગાર,
ગો કેસેહી આજ આપ જરદાર હએં,
પર ઇસ્કેહી ઘરકે નમક ખ્વાર હએં.

કતઆઇયાત.

ઇમ્રાન———ઘર ઇસ્કાહી હએ ઔર જર ઇસ્કા હએ,
સબ ઇસ્કાતો હએ મેરા સર ઇસ્કા હએ.
ન બચ્ચોંકી ચાહત, ન જોરૂકા પ્યાર,
મુઝે ઇશ્ક શામો શહર ઇસ્કા હએ.

વજહુલકુમર——બજાએ પીદર મેરે સર પર હો આપ,
પીદરસેભીતો બલકે બેહતર હો આપ.
રખો મહેરબાની મેરે પર સદા,
ન દીગર હું મએં, ઔર ન દીગર હો આપ.

ઇમ્રાન———ન હોશ અપને ગુમ કર અય્એ જાને પીદર,
હય્એ બેશક તુ રૂહે રવાને પીદર.
છપરખટપે આરામ અબ ચહકે કર,
બહોત જાગ મત દીલસીતાને પીદર.

[ઇમ્રાનકા વજહુલકમરકો લે કર જાનાં,
ગુફરાંનકા હોથમે આના.]

સુ દ સ.

ગુફરાન———મેરા માન બાહારે ખુદા અય્એ યકીન,
તુ સાથ ઉન્કેહી જલ્દ જા અય્એ યકીન.
મેરા બાપ હય્એ પુર જફા અય્એ યકીન,
તુ વજહુલકમરકો બચા અય્એ યકીન,
મય્એં ઉસ્કો બચાને યહાં આયા હું,
તો જખમી હુવા, યે એવજ પાયા હું.

[યકીનખાનકા જાના, ખય્એરનકા
હોથમે આના.]

ખય્એરન———અય્એ ખાવીંન્દ અલ્લાહકો માન તુ,
ન લે બચ્ચે માઅ્સુમકી જાન તુ.

[ગુફરાનકો દેખ કર.]

તડપતા હય્એ કયું તું અય્એ વજહુલકમર?
ગુફરાંન———અય્એ માદર હું તેરાહી મય્એંતો પીસર.
ખય્એરન———તુઝે કીસ્ને જખમી કીયા મેરી જાન?
ગુફરાન———ઊસીને કે જો લેતાથા તેરી જાન.
ખય્એરન———કયા તેરે પીદરને કીયા તુઝપ વાર?
ગુફરાન———કરો શુક્રકે ડાલા જીસે ન માર.

કાહાનડા—ગઝલ—હોરીકી ભીનક મારે કાન પડી—તર્જ.

ખય્એરન———બતાદો કોઇકે માહબ્બત કહાં હય્એ?
નેહાં યા અયાં, યા યહાં, યા વહાં હય્એ?—બતાદો.
હય્એ કુચ્છ ચીજ ઉલફત, યા હય્એ એક યુંહી નામ?
કે જીસ્કા કીસી જા ન મીલ્તા નીશાં હય્એ—બતાદો.

મેરા તો હય્એ જો ચાહાનેવાલા સચ્ચા,
તસદ્દુક મેરી ઉસ્કે કુકમોં પ જાં હય્એ—બતાદો.
ન બેટેકા બાપ ઔર ન ભાઇકા ભાઇ,
જો દેખો તો મતલબકી સારી જેહાં હય્એ—બતાદો.

મજકુર તર્જ.

ગુફરાન——હકીકતમે મતલબકી તો સબ જહાં હય્એ,
મગર નેકી મતલબસે ખાલી કહાં હય્એ—હકીકતમે.
હો એક એકકી ઊલફત જો એક એકકે દીલમે,
ફરીસ્તે બશર હય્એ જમીં આસમાં હય્એ—હકીકતમે.
ઉઠા કર મુઝે ઘરમે લે ચલ અય્એ માંદર,
મેરી જખ્મકે દર્દસે જાતી જાં હય્એ.—હકીકતમે.

[ખએરનકા ગુફરાનકો ઊઠા કર લે જાનાં]

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

ખજાંનેકા મકાંન.

[મકાંન વીજોરી સંન્દુક વ જર જવાહીરસે આરાસ્તા હય્એ. અયાજકા આનાં, માહમુદશાહકા મઆ વજીરકે પોશીદા આનકર છુપ જાનાં.]

અબીયાત.

અયાજ——કરૂં વકતે અસ્લીકી અપને મએં નકલ,
કે થા કૌન પહેલ, મેરી કયા થી અસ્લ.
વજીર——એ કીબ્લા મેરે દેખીયે ગૌરસે,
કે કરતા હય્એ ચોરી યે કીસ તૌરસે,
માહમુદશાહ—તેરી બાત તો માન્નેમે જબ આય્એ,
યે સન્દુક લે કર જો ઘર અપને જાય્એ.

[અયાજકા સન્દુકમેસે જરેબફતમે લીપટે હુવે ફટે પુરાને કપડે નીકાલ કર પહેન કર બ ગૌર દેખનાં]

જોગીયા આસાવરી—ગ઼જલ—એક આ જા નજર —તર્જ.

અયાજ——જો અસ્લ હએ વો અસ્લકી હ઼ાલતકો ન ભુલે,
ભુલે ન અજલ જો વો ક઼ીઆમતકો ન ભુલે.—જો.
હએ તાજે શાહાનેસે કુલાહા કોહનાં ઊસે ખુબ,
અદહમકે પીસરકી જો હ઼ીકાયતકો ન ભુલે.—જો.
જબ દદ્દકે ગદાથી, તો થી જરઝીન ક઼બા કબ?
રાહ઼તમે બશર પહેલી મુસીબતકો ન ભુલે.—જો.
તહે બંદકે એવજ હ઼ક઼ને દીઈ અબ રેશમી શુરવાલ,
તીસપરભીતો દુન્યાંકી મોહ઼બ્બતકો ન ભુલે.—જો.
તા હ઼શ્ર તુઝે ખાકમે સોના અએ બશર હએ,
દો દીન હો છપરખ્ટ, તો વો આદતકો ન ભુલે.—જો.

[માહ઼મુદશાહકા મઆ વજીરકે જાહીર હોના,
અયાજકા આદાબ બજા લાના]

મ જ કુ ર ત ર્જ.

માહ઼મુદશાહ—ક્યું કર ન હું ગુલાંમ ભલા ઈસ હ઼બીબકા?
સચ્ચા યે બાદશાહ હએ મએં શાહ હું નસીબકા.—ક્યું.
સૈયાદો લાખ શોર મચાવો ચમનમે તુમ,
ગુલસે ન મુંહ ફીરેગા કભી ઇન્દલીબકા.—ક્યું.
યે નેક ચાલ ચહકે અએ દીલદારે બાવફા,
મુંહ તુને કાલા કર દીયા અપને રકી઼બકા.—ક્યું.
જૈસા હએ નેક ખુ યે, મેરા દોસ્ત અએ વજીર,
ઐસા હએ જગમે કોઈ બઈદો ક઼રીબકા?—ક્યું.

મુ સ દ્દ સ.

વજીર——અએ શાહા કમતરીનકી તક઼સીર હો મોઆફ,
બેશક ગુમાન મેરા થા સબ ઇસને દીન ખોલાફ.
ખુબી નજર અયાજકી અબ આઈ મુઝકો સાફ,
કાફીર હએ વો જો શખ્સ કરે ઇસસે ઇનહેરાફ,
દુન્યાંમે પુછો સચતો, હએ શાને વફા યેહી,
સારા જમાના જીસ્મ હએ, જાને વફા યેહી.

માહ્મુદશાહ—ખલ્કમે ઇસરારે હક જો પુછો તો ઇન્સાંન હએ,
ભેદ કયા અલ્લાહકા કુછ જાનના આસાંન હએ?
જો કહે ઇન્સાંનકી કામીલ મુઝે પએછાંન હએ,
મેરી દાનીશમંદીસે વોહી બડા નાદાન હએ,
ખસલત અપની આદમી ન ખુદ કરે જાહેર કોઇ,
હોવે ફેર નેકી બદીસે ઉસ્કે કયા માહીર કોઇ?

અયાજ———પડતા હએ સંગે સીયાહાપરભી જો અકસે આફતાબ,
પએદા ઉસમે લાઅલ્ હો જાતા હએ અએ શાહ લા જવાબ.
હો શબે તારીકમે તાબીંન્દા જબકે માહતાબ,
કયું સીયાહી ગુમ ન હો ફેર ઉસ્કી અએ આલી જનાબ,
મએં તો હું સંગે સીયાહ, પર મેહેર રખ્શાં આપ હો,
મએં શબે તારીક હું, ઓર માહે તાબાં આપ હો.

માહ્મુદશાહ—સદકે નીત અપને પ તુને યાર રખ્ખા હએ મુઝે,
ઇસ લીયાકતનેહી તેરી માર રખ્ખા હએ મુઝે.
તુને કાયમ નેકીપર હરબાર રખ્ખા હએ મુઝે,
કયું ખુદાને તેરે પર સરદાર રખ્ખા હએ મુઝે?
તખ્ત મુઝકો ચાહીયે ના તાજદારી ચાહીયે,
રોજો શબ મુઝકો તેરી ખીજમત ગુજારી ચાહીયે,

અયાજ———મેરેસા નાચીજ બંન્દાહી જો સરદારી કરે,
બાદશાહી ફેરતો અએ આકા જહાં સારી કરે.
સલતનત હો કરતો શબ ભર કૌન બેદારી કરે?
જો રઆઇયતકી તુમારી તરહ દીલદારી કરે,
રાતકે કુતવાલ હો, ઓર દીનકે તુમ સુલ્તાન હો,
કીસ તરાહ ફેર દાદખ્વાહ બેદાદીસે હએરાન હો?

વજીર———બારેક અલ્લાહ આપને યે સચ કહા હએ અએ અયાજ,
કમ ન ગમ શાહને રીઆયાકા સહા હએ અએ અયાજ.
પર મુઝે ઇસ બાતમે ખૌફ એક બડા હએ અએ અયાજ,
શાહકા ફીરના તનહા શબકો ના રવા હએ અએ અયાજ,
ઇસ લીયે હમરાહ હમ દોનોકોભી રખ્ખે જનાંબ,
તા કોઇ દુશમન સીયાહ રૂ હો સકે ન કામયાબ.

સુઘરઇ કાહનડા—ગઝલ—અલ્લાહો અલ્લાહ—તર્જ.

માહ્‌મુદશાહ—હીફાજતમે રખ્ખે જો દાદાર હમકો,
તો દુશમનસે કયા હોવે આઝાર હમકો?—હીફાજતમે.
હએ સાથ અપને કાફી. વો એક દોસ્ત અપનાં,
ચહાતા હએ દીલસે જો હરબાર હમકો.—હીફાજતમે.
તુ ઇસ રૈનકે શાહીકો લેકે ઘર જા,
અકેલાહી જાને દે ગમખ્વાર હમકો.—હીફાજતમે.
[જાના માહ્‌મુદકા મઆ અયાજો વઝીરકે.]

બાબ પહેલા—પરદા છઠ્ઠા.

મહેલ.

[શમ્સુલલકાકા મઆ ખ્વાસોંકે આનાં.]

જીલા બરહનસ.—ઠુંમરી—અભી છોડ દેગા તુ ઇન્કાર.—તર્જ.

શમ્સુલલકા—સખી ના ઊમંગ રખો જોબન સરસકી,
કછુ ચીન્તા રાખો પીયાકે દરસકી.—સખી.
ન સંગ રાખેંગે તોહે પીતમ પ્યારે,
કીસી બાંહાંસે તોરી અંગીયા જો મસકી.—સખી.
યહાંકી રહે ના વહાંકી રહોગી,
પ્રાંન દીયે પીત મે તુ જો સસકી.—સખી.
ભજે હેતસે હરકો જો રએનો દીન તુ,
વો દીન હએ બરસકા, વો રએન હએ બરસકી.—સખી.

મજકુર તર્જ.

સહેલીએં—સરસમે સરસ ચીજ જોબન સરસ હએ,
મધુર એસા મધમે ન રસ હએ ન કસ હએ.—સરસમે.
યે હર ભજનેકે નાહીં દીન હએં તેહારે,
સજન સાવરેકી તોહે ભગતી બસ હએ.—સરસમે.

ખીલા તોરા જોબન કંવલ ફુલ જૈસા,
ભંવર ઘુમનેકાતે પેહી બરસ હએ.—સરસમે.
દીખાઈ જો ચતરાઇ ચાતુર પતીકો,
તો ધન ધન ધન, તોહે જસ, તોહે જસ હએ.—સરસમે.
પીતા તોરા બ્યાહને કહા, તુ ન બ્યાહાઇ,
અરી બાંવરી હટ પે તોરા નીરસ હએ.—સરસમે.

સારંગ—ગ઼જલ—દીલ મેરા જીસને લે ગયા—તર્જ,

શમ્સુલલક઼ા—ચાહેગા દીલસે જો હમે, ચાહેંગે હમ ઊસે,
જો પુજે હમ્કો, સમઝેંગે હમભી સનમ ઊસે.—ચાહેગા.
હમ્કો અઝીઝ મીસ્લે જુલએખાં જો સમઝેગા,
હરગીજ ન હમભી જાનેંગે યુસુફસે કમ ઉસે.—ચાહેગા.
હો દીન જીસ્કા ઇશ્ક઼, ધરમ જીસ્કા પ્યાર હો,
યકસાં દીખાઇ દેતે હએં, દએરો હ઼રમ ઊસે.—ચાહેગા.
આતશતો સંગમે હો, બશરમે ન ઇશ્ક઼ હો,
જો એૈસા હો, ન જાને કયું પથ્થરસે કમ ઉસે?—ચાહેગા.

[મહેલકે પીછેકા ક઼બ્રસ્તાનમેસે બજહુલક઼મરકી
આવાજકા આના, સબકા ધબરાનાં.]

અ બી યા ત.

બજહુલક઼મર—હો સીતમ ફરજન્દ પર, ઓર બાપ સોવે ખાકમે,
હાએ! યે તાસીર હએ કયા ગરદીશે અફલાકમે.

શમ્સુલલક઼ા—કૌન ક઼બ્રસ્તાનમે રોતા હએ સારી રાત યે,
પહેલી સહેલી-હએ બલા કોઈ, ન રખ તુ ધ્યાનમેભી બાત યે.
શમ્સુલલક઼ા—જાકે મએં પીછલે દરીચેસે સુનુંગી યે સદા,
દુસરી સહેલી-યે તેરા હટહી પસન્દ હમ્કો નહીં શમ્સુલલક઼ા.
શમ્સુલલક઼ા—તુમ્કો કયા હએ ઇસ્સે, અપને જીકે હમ મુખ્તાર હએં.
પહેલી સહેલી-ખ઼એર તેરી મરઝી, તેરે આગે હમ લાચાર હએં.

[શમ્સુલલક઼ાકા મઅ સહેલીયોંકે રવાંનાં
હોના.]

આંખ પહેલા—પરદા સાતવા.

કુબ્રસ્તાન.

[રાતકા વક્ત. અપને પીદરકી કબ્રકે આગે વજહુલકમરકા બેખુદ પડે હુવે નજર આના, યકીનખાનકા કબ્રકે પાએતીપર સર રખ કર આંસુ બહાના.]

કલ્યાન—ગઝલ.—દુખ કર દીલમેં મેરે.—તર્જ.

યકીનખાન—મેરે આકા મેરે સરદાર કબીરૂલ ઊમ્રા,
તુમસા હોગા ન હમે જીનહાર કબીરૂલ ઊમ્રા.—મેરે.
બીસ્તરે ખાક પ કયું સોતે હો ચલીયે ઘરકો,
ફુલોંકી સેજ હએ તૈયાર કબીરૂલ ઊમ્રા.—મેરે.
આપકા લખ્તે જીગર આયા હએ બેતાબ યાંહાં,
ઊઠકે તુમ કીજે જરા પ્યાર કબીરૂલ ઊમ્રા.—મેરે.

[યકીનખાનકા રોના, માહમુદશાહકા કુતવાલ કે લીબાસમેં દોનોકી બેકરારી દેખનેકે લીયે પોશીદા હોના. વજહુલકમરકા હોશમે આના, શમ્સુલલકાકા દરીચે પર આન કર પોશીદા હો જાનાં.]

મુસદદસ.

વજહુલકમર—ઊઠીયે પીદર ન મેરેસે ઇન્કાર કીજીયે,
ઉઠીયે પીદર જરા તો મુઝે પ્યાર કીજીયે.
ઉઠીયે પીદર ન મુઝકો દીલઅફગાર કીજીયે,
તકસીર હો તો અફ્વ અએ સરદાર કીજીયે,
તસ્કીન હાએ દેતે નહીં નાતવાનકો?
સમઝા તુ અએ યકીન મેરે અબ્બા જાનકો?

એક દીન થા વો કે છાતીસે મુઝકો લગાતેથે,
એક દીન થા વો કે સીને પ મુઝકો લીટાતેથે,
એક દીન થા વો મઍં રૂઠતાથા તુમ મનાતેથે,
એક દીન થા વો મઍં રોવુંતો આંસું બહાતેથે.
કહેતેથે પ્યાર કરકે ન રો મેરે લાલ તુમ,
ઔર આજ દેખતેભી નહીં મેરા હાલ તુમ?

[વજહુલકમરકા જારો જાર રોના, યકીનકા
તસ્કીન દે કર ગુબારે દીલ ખોનાં].

યકીનખાન—અબ સબ્ર ઈખત્યાર અએ વજહુલકમર કરો,
રહે પીદરકો માહજું ન તુમ અએ પીસર કરો.
કયા રોનેસે હએ ફાએદા ? સખ્ત અબ જીગર કરો,
નાહક લહુકા પાની ન અએ નામેવર કરો,
બાબોંને એક મુર્દે કે ખાતીરતો સર ધુનાં,
પર વો હુવા હએ જીંન્દા, યે હમને નહીં સુના.

વજહુલકમર—માદરકી કબ્ર વો હએ, યે કબ્રે પીદર હએ હાએ !
દોનુકા નામ લે લેકે રોતા પીસર હએ હાએ !
હોતા નહીં કીસીકેભી દીલ પર અસર હએ હાએ !
ફરજંન્દસેભી ખ્વાબ ઉન્હે શીરીંતર હએ હાએ !
ઓ અમ્મા આકે મુઝકો છુડાવો અઝાબસે?
બેદાર મેરે બાબાકો યા કર દો ખ્વાબસે?

યકીનખાન—ગુજરી હએ આધી રાત, ન જારી કરો જનાબ,
ફુલ અબ ચડાકે કબ્ર પ ઘર ચલ્કે કીજે ખ્વાબ.
રોના જીયાદા હકમે હએ મરહુમ કે અઝાબ,
કીજે દોઆએ મગફીરત અબ તાકે હો સવાબ,
આયા હએ જો યહાં, વહાં જાનકે વાસ્તે,
રહેતા હએ કૌન દુન્યાં બસાનેકે વાસ્તે?

[યકીનખાનકા સો જાનાં.]

જીલા—ગ઼ઝલ—બસ આતશે ઊલફતને—તર્જ.

વજહુલકમર—જો હએં તેરી રાહ઼મતકે ચમનમે અએ ખુદા ફુલ,
વો વાલીદો માદરકો મેરે હોવેં અતા ફુલ,
શબ્બુ, રએહાન સમન ગુલ. જો.
અફ઼સોસ હું મએં ફુલ, જો ફુલોંકે શજરકા,
શબ્બુ, રએહ઼ાન, સમનગુલ,
મુરઝા ગએ વો, ઔર રહા મએંહી ખીલા ફુલ.—જો.
તારાજ હુવા બાગ઼ મેરે હ઼સ્બો નસબકા,
શબ્બુ, રએહ઼ાંન, સમનગુલ,
ગુલચીંને ચમનમે ન કોઇ બાક઼ી રખા ફુલ.—જો.

[વજહુલકુમરકા ફુલ ચડહા કર ક઼બ્રસે લીપટ જાના, ઇ઼મ્રાનકા દબે પાંવું આનાં.]

આ બી યા ત.

માહ઼મુદશાહ઼—યે લડકા કેસે દર્દસે રોતા હએ જારો જાર,
[ઇ઼મ્રાનકો દેખ કર.]
કૌન આ રહા હએ ઔર યહાં પર યે નાબકાર!

ઇ઼મ્રાન——કેસે પડે હએં ખ઼્વાબમે દોનુભી કમ નસીબ,
કર દું યે તેગ઼સે ઇન્હે બાગે઼ ઇ઼રમ નસીબ.

શમ્સુલલકા઼—ખ઼ામોશ હો ગયા વો તો ગ઼મગીન દીલફીગાર,
પર કૌન ખીંચે જાતા હએ યે તેગે઼ આબદાર.

[શમ્સુલલક઼ાકા પોશીદા હો કર નીચે ઊતરના, ઇ઼મ્રાનકા વજહુલક઼મરકો મારને ચહાના. શમ્સુલલક઼ાકા હાથ રોકના, ઇ઼મ્રાનકા ઉસે મારને ચહાના, વજહુલક઼મરકા બચાના. યક઼ીનકા બેદાર હોના, ઇ઼મ્રાનકા વજહુલ-ક઼મરપર વાર ચલાના, યક઼ીનકા બચાનાં, માહ઼મુદકા તલવાર ખીંચે હુવે નીકલ આનાં.]

મીસરા.

માહ્‌મુદશાહ—ઓ મુજી જાલીમ બદશઆર,
યે કયા બલા! હું મએં ફરાર.

[ઇમ્રાનકા જાન બચાના ફરાર હો કર. યકીનકા ઊસકે દુમબાલે જાનાં બેકરાર હો કર. માહ્‌મુદકાભી ઊન્કે પીછે જાના, વજહુલકમરકો દેખ કર શમ્સકા બેધ્યાન હોના, ઉસ્કાભી ઉસે દેખ કર હએરાન હોનાં.]

"Tableau" મુતાહ્‌યુર.

બાબ પહેલા—પરદા આઠવા.

રાસ્તા.

[આના ઇમ્રાનકા હાથમે શમશીર લીયે હુવે ખુનીકી તરફ.]

જીલા બીલાવલ—ઇંગ્રેજી તર્જ—ઓ માઇ માઇ—તર્જ.

ઇમ્રાન—

ઓ તેગ તેગ ઓ તેગ આબદાર, આજ તુઝે દુંગા મએં તેરા શીકાર,
ગ્યાસી એકબાર, રહી ખુનખ્વાર, અબકે એક વાર મેઠી ચલકે ઉસે માર.
ઓ.

છોડુ છોડુ મએં ઊસે નહીં જીનહાર, બેમરે ઉસકે હુંગા કૈસા માલદાર,
યેહી તલવાર, કરે ઉસકો પાર, હું મએં અમીર તબ આલી વીકાર.
ઓ.

[ઇમ્રોનકા જાને ચહાના—ખએરનો ગુફરાંનકા. ઉન્કે સામને આના.]

કાફી—ગજલ—ચમનમે આકે કોઇ દમ—તર્જ.

ખએરન——ખીજાંકે આનેકા કયા ઉસ્કો ગમ હએ કમ સૈયાદ?
ન તુ વો બુલબુલે બેકસ પ કર સીતમ સૈયાદ.—ખીજાંકે.
બહારે ગુલ નહીં દેખી કફ્સમે આંખ ખુલી,
ન બાગે અએશ અભીસે તુ કર ફલમ સૈયાદ.—ખીજાંકે.
ન શાખે ગુલ પ કભી આશીયાં હુવા જીસ્કા,
વો કમ નસીબકો જીને દે કોઇ દમ સૈયાદ.—ખીજાંકે.

મજકુર તર્જ.

ઇમાન———હમારે બાગકો તારાજ જો કરે બુલબુલ,
ખુદા કરે વો અભીકા અભી મરે બુલબુલ.—હમારે.
વો મીલ્ક સમઝા હએ અપની મેરે ગુલોંકા જર,
ન કયું મએં પાવુંસે મલ ડાલું પેર સરે બુલબુલ?—હમારે.
ન દમમે દમ રખું મએં ઊસકે, જુબહા કરકે ઊસે,
તો પેર કયા રૈનકે ગુલશનકા દમ ભરે બુલબુલ?—હમારે.

ઝીન્ઝોટી—ગજલ—દારે ફનાસે દીલકો.—તર્જ.

ગુફરાંન———ગુલ હએં શગુફતા બુલબુલે નાશાદકે લીયે,
કહેતા હએ કૌન ફુલ હએં સૈયાદકે લીયે?—ગુલ.
મુદ્દકે અદમસે હસ્તીમે અએ વાલીદ આપકો,
કયા દાદગરને ભેજા હએ બેદાદકે લીયે?—ગુલ.
દુન્યાંકે શાહ ન દેંગે જો વજહુલકમરકી દાદ,
દરગાહે હક હએ બસ ઊસે ફરયાદકે લીયે.—ગુલ.

મુદસ.

ઇમાન———અગર દરગાહે હકમે જાવે વો ફરીયાદ કરનેકો,
તો જાના સાથ ઊસ્કેહી ઊસે તુ શાદ કરનેકો.
નસીહત આના તબ મુઝકો મેરે ઊસતાદ કરનેકો,
તેરી મકતબમે આવું મએં સબક જબ યાદ કરનેકો,
તેરી માદરકે સાથ અએ લડકે જીસ દમ બ્યાહા મેરા થા,
તો કયા કાજી તુહી ઊસ વકતમે ગુમરાહા મેરા થા?

ખ઼મ્સા.

ખ઼એરન——જો ખ઼ુની ખ઼ુનહી કરને પ હો તૈયાર અએ બેટા,
નસીહ઼ત કરની ઉસ્કે હ઼ુકમે હએ બેકાર અએ બેટા.
યે સાહ઼ેબજ઼ાદેકો બેશક કરેગા ખ઼્વાર અએ બેટા,
લીખા હએ બખ઼્તમે યુંહી તો હએં નાચાર અએ બેટા,
ચલો ઘર જાએં વર્ના હો તુમ્હે આજ઼ાર અએ બેટા.

[જાના ખ઼એરનો ગ઼ુફ઼રાનકા.]

જીલા ઝીન્ઝોટી—ગ઼જ઼લ—યે બાહરે આલમમે જ઼ીંન્દગી.—તર્જ઼.

ઇ઼મ્રાન—

યે દોનુ જબતક, હએં જીતે તબતક, તો કામ મેરા હુવા ન હોગા,
પીસરકો મારૂં, બલા ઊતારૂં, યે રામ મેરા હુવા ન હોગા.—યે.
કરૂં મએં હ઼ીકમત, દૂં એસી તોહ઼મત, કહાએ લડકેકી ખ઼ુની જ઼ોજા,
બગ઼ૈર ધક્કે, વો જર પે ક઼ુબ્જ઼ા તમામ મેરે હુવા ન હોગા.—યે.

[જાના ઇ઼મ્રાનકા ઔર આના યક઼ીનખ઼ાનકા.]

બેહાગ—ગ઼જ઼લ—મુઝે હાએ ! તક઼દીર લાઇ કાંહાં.—તર્જ઼.

યક઼ીનખ઼ાન——અરે આજભી થા વો શએતાંન હી,
થા શએતાનહી થા વો ઇ઼મ્રાનહી.—અરે.

જો આતા મેરે હાથ વો બદ સીફ઼ાત,
તો કરતા યે ખ઼ન્જરસે બે જાનહી.—અરે.

[માહ઼મુદકા આન કર યક઼ીનકો ગીરફ઼્તાર કરનાં.]

માંલકોસ—ગ઼જ઼લ—પરસ્તીશકે ક઼ાબીલ.—તર્જ઼.

માહ઼મુદશાહ—છુટેગા ન અબ મુઝસે અએ ચોર તુ,
અગરચે હએ કૈસાહી શાહાજ઼ોર તુ.—છુટેગા.

વો લડકા થા બેકસ ઊસે અએ પલીદ,
ક્રીયા ચાહાતાથા કયું દર ગોર તુ ?—છુટેગા.

હું ગ઼જનીકા કુતવાલ ચલ મેરે સાથ,
જરાભી મચાના નહીં શોર તુ.—છુટેગા.

મજકુર તર્જ.

યકીનખાન—અએ સાહેબ હું નાહક ગુનાહગાર મએં,
વો ખુની દીગર, કયું ગીરફતાર મએં ?—અએ.
મેરા અફાજાદા હએ વજહુલકુમર,
ગુલાંમ ઉસ્કાહી હું વફાદાર મએં.—અએ.
ન બાવર હો તો ચલકે પુછો ઉસે,
વહાં આનેકોભી હું તૈયાર મએં.—અએ.

મજકુર તર્જ.

માહમુદશાહ—હવાલાતમે તો મેરે સાત આ,
મએં પુછુંગા ઉસ્સે તેરી બાત આ.
[લે જાના માહમુદકા યકીનકો.]

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

મહેલ.

[શમ્સુલલકાકા વજહુલકુમરકો બેદાર કરનાં,
માહમુદકા એક કોનેમે છુપ બએઠનાં.]

કલ્યાંન—ગઝલ—દુલહન માંગે સંવારન સારી—તર્જ.

શમ્સુલલકા—કયુ આ ખ્વાબે દીલબર રકીબ હએ હમારા ?
ન મીલા ઈસ્સે યેતો હબીબ હએ હમારા.—કયું.
જગાકે હમે વસ્લકી શબ તુ સોયા,
યે બેદાર કૈસા નસીબ હએ હમારા.—કયું.
મરીજે મોહબ્બત તો તડપે યે સોવે ?
કયા હમસે યે ગાફીલ તબીબ હએ હમારા.—કયું.
ઉઠો રૌનકે બઝમે આલમ ઉઠો તુમ,
કે અબ મુજતરીબ દીલ અજીબ હએ હમારા.—કયું.
[વજહુલકુમરકા હોશમે આન કર શમ્સુલ-
લકાકો ગળે લગાનાં.]

મજકુર તર્જ.

વજહુલકમર—ઇધર દેખતા હું, ઉધર દેખતા હું,
તુઝે દેખતા હું, જીધર દેખતા હું.—ઇધર.
હએ કુઆબા કલીસા તેરા, દએર તેરા,
સીવા તેરે કબ મએં દીગર દેખતા હું?—ઇધર.
બુતોંમે ન હોતા અગર તેરા જલવા,
તો પથરોંમે કયું મએં શરર દેખતા હું?—ઇધર.
સીવા તેરે જો હએં વો હએં મેરે દુશમન,
તુઝે દોસ્ત અપના મગર દેખતા હું.—ઇધર.

મુસદ્દસ.

શમ્સુલલકા—હોના ન દુર મુઝસે અએ જાને જેહાંન તુમ,
સમઝો મેરે મકાનકો અપના મકાન તુમ.
વાલીદસે મેરે ડરતે હો ગર દીલસીતાન તુમ,
તો દીલમે છુપકે બએઠો મેરે મેરી જાન તુમ,
આંખોંમે ઘર હએ આપકા, દીલમે મકાંન હએ,
દો તન હએં ગોકે અપને, મગર એક જાન હએ.

વજહુલકમર—બન્દાતો આપકાહી પરસ્તાર હએ સનમ,
ગોકે બહોત ખુદાકા ગુનાહગાર હએ સનમ.
પર એક ગુલામ મેરા વફાદાર હએ સનમ,
મીલનેકા ઉસસે શૌકહી એક બાર હએ સનમ,
તસ્કીન ઉસકો દેકે કદમ બોસ અબ હુવા,
બાઇસકે આશકોંસે ભલા સબ્ર કબ હુવા?

કતાઅ.

શમ્સુલલકા—રાજી હું રજા પર મએં, અએ દીલદાર સીધારો,
પર ભુલના મુઝકો નહીં જીનહાર સીધારો.
હએ વકતે વદાઅ મીલકે કરેં દોનુ તનાવીલ,
બાઅદ ઉસકે હએ અલ્લાહ મદદગાર સીધારો.

[જાના શમ્સો કમરકા.]

મુસદ્દસ.

માહ્મુદશાહ—દોસ્તોં પર લુત્ફ, દુશમન પર ઈનાયત ચાહીયે,
ખાકકે પુતલોંકો ખાકીસે રીફાકત ચાહીયે.
માલો દૌલત ચાહીયે, ન જાહો હશમત ચાહીયે,
આદમીયત ઉસમે હએ જીસકો મોહબ્બત ચાહીયે,
ગોશે દુન્યાંમે ખુદા એસા કોઈ દમ ફૂંક દે,
આગ ભડકે ઈસ્કકી દીલ હાએ આલમ ફૂંક દે.

દીલસે દીલ જબ મીલ ગયા, ચાહતસે ચાહત હોતી હએ,
દુઈ આંખોંસે ઉઠી કસરતભી વાહદત હોતી હએ.
ગએરીયત મીટ જાએ, તો યકસાં તબીઅત હોતી હએ,
ખુદ પરસ્તી છોડો તો સબસે મોહબ્બત હોતી હએ,
દેખો તુમ ઈન આશકો માઅશુકમે ચાહત હએ કયા?
અબ ઉન્હોંકે દીલસે પુછો ચાહામે રાહત હએ કયા?

[જાના માહ્મુદશાહકા.]

બાબ દુસરા—પરદા દુસરા.

કુબ્રકી સામને મહેલકી આગાસીકા દેખાવ.

[માહ્મુદકા કુબ્રકે નજદીક છુપ કર ખડે રહેનાં.]

અબીયાત.

માહ્મુદશાહ—ઈસી રાહસે આએગા વજહુલકુમર,
મએં પોશીદા બએઠું યહાં જાુદતર.
કે આતેહી ઉસકો કરૂં મએં અસીર,
તમાશા હો તાકે જરા દીલપજીર.

[માહ્મુદકા પોશીદા હોકર ખડે રહેનાં, વજહુલકુમર ઔર શમ્સુલલકાકા દરીચે પર આન કર રૂખસતકી બગલગીરી કર કર કુમરકા જાના, શમ્સકા આહે સર્દ ભરતે હુવે હોના રવાનાં, માહ્મુદકા કુમરકો રોકનાં.]

અબીયાત.

માહ્મુદશાહ—ખબરદાર ઓ ચોર આગે ન જા,
મએં કહેતા હું સર જોર આગે ન જા.
અરે બેહયા હએ યે કુસે વઝીર,
તુ ઇસમે ગયા ચોરી કરને શરીર?
તુઝે દેગા માહ્મુદશાહ અબ સઝા,
ચખેગા સદા કુએદકા તુ મઝા.
યે ગઝની શહરકા હું મએંહી અસસ,
લે જાવું તુઝે શાહકે પાસ બસ.

વઝહુલકમર—અએ કોતવાલ સાહેબ ઓ આલી વીકાર,
નહીં મએં તો હું ચોર તકસીરવાર.
ઝુરૂરતકા ઇસ ઘરમે થા મુઝકો કાંમ,
ગયા થા મએં ઇસ વાસ્તે નેકનામ.

મુસદદાસ.

માહ્મુદશાહ—અએ મકકાર ગુજરી હએ અબ આધી રાત,
કયા ઇસ વકત થા કાંમ ઓ બદ સીફાત?
ન સચ સચ કહેગા જો તુ વારેદાત,
તો અપની રેહાઇ સમઝ બે સીબાત,
તુ યા ચોર હએ, યા ઝીનાકાર હએ,
હો કોઈ, વ લેકીન બદ અતવાર હએ.

વઝહુલકમર—ન હું ચોર, ના મએં બદ અતવાર હું,
ન ફાસીક હું ઔર ના ઝીનાંકાર હું.
ફરેબી, જુવારી, ન મકકાર હું.
મગર એક ખતાસે ગુનાહગાર હું,
જો દુખ્તે વઝીર હએ ગુલે બાગે હુસ્ન.
મેરે દીલ પ ઉસને દીયા દાગે હુસ્ન.

ઝીલા ગારા—ઠુમરી—અરે મોહે છાંડ તુ કસાઈ—તર્ઝ.

માહ્મુદશાહ—હાથસે મેરે રેહાઈ તો ન પાએ ચોર તુ,
મક્કા યે છોડડે નાહક મચાના શોર તુ.—હાથસે.

અએ પલીદ બેહયા, તુ આશકે દુખ્તે વઝીર!
કીતના અપને પાસ હુવા હએ રખકે જરકા જોર તુ!—હાથસે.
તુઝકો ફાંસી કયું ન દેવે કલકા કલ માહમુદશાહ?
ખુદ બ ખુદ રાહી હુવા હએ, હાએ! સુખે ગોર તુ—હાથસે.

મ જ કુ ર ત ર્જ

વજહુલકુમર—કુસ્તએ રોઝે અજલ હું, હમદમે મનસુર હું,
માર ડાલો મુઝકો કે શીરઓાનીપેસે દુર હું.—કુસ્તએ.
મીલકે આને દો મુઝે એક વકત અબ ઊસ યારસે,
જીસકે ખાતીર દાર પર ચડનેકો મએં મસરૂર હું.—કુસ્તએ.

મુ સ દ દ સ.

માહમુદશાહ—તોતા અગરચે કેસાહી શીરીં કલાંમ હએ,
ઊસકો કફસસે છોડનાં નાદાંકા કામ હએ.
બાઇસકે ધ્યાંન ઊસકો તો પેહી મુદામ હએ,
પીંજરેમે એક દીન મેરા કીસ્સા તમામ હએ,
છુટ કર તો કૌન આતા હએ ફેર જાન દેનેકો,
દમ આયા હએ કીસે તુ અએ નાદાન દેનેકો?

વજહુલકુમર—કબ મસલ હએવાંકી ફબતી હએ ભલા ઈનસાનકો?
આદમી દે દેતે હએં વાઅદે પ અપની જાનકો.
કર ખુદાકે વાસ્તે પુરા મેરે અરમાનકો,
એક સાઅતકી રજા દે માનકર સુબહાંનકો.
એક વકત ઊસ યારસે મીલનેકી બસ ઉમ્મીદ હએ,
મીલ ગયા વો તો મુઝે ફેર સર કટાના ઈદ હએ.

માહમુદશાહ—કેહેતા હએ મુઝકો, રજા તુ એક સાઅત દે મુઝે?
ખએર જાને દેતા હું, લેકીન જમાનત દે મુઝે.
જામીન અપના કોઇ તુ આહલે લીયાકત દે મુઝે,
તો દગાબાજી ન તુ અએ પસ્ત હીમ્મત દે મુઝે,
તેરે બદલે જાન તક દેનેકો જો પએમાન દે,
વો તેરી માઅશુકસે મીલને તુઝે નાદાન દે.

દેસ—ગઝલ—ચાહે સૈયાં માર ડાલો—તર્જ.

બજહુલકમર—સાત લાયાથા કીસે, જો લેકે જાવું સંગ મએં?
જામીન હો મેરા કોઈ, ન પાતા હું યે રંગ મએં.—સાત.
આયાથા તનહા જેહાંમે જાવુંગા તનહાહી મએં,
કોઈ કીસકા હો, ન પાતા હું યે જગમે ઢંગ મએં.—સાત.
એક મુરબ્બી હએ મેરા ઇમ્રાંન ઈસ નાચારીમે,
દુશમનીકી દેખતા હું ઉસ્સેભીતો જંગ મએં.—સાત.
હોતા હો જામીન મેરા વોહી અએ સાહેબ ચલીયેગા,
વર્ના જીન્દાંમે તુમારેહી રહુંગા તંગ મએં.—સાત.
[જાના માહમુદો કમરકા.]

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

દીવાંનખાંના.

કલ્યાંન—લાવની—ભર જોબનમે મન મોહનસી—તર્જ.

ઇમ્રાન—
હોતી મુઝેથી હરકત જીસ્સે, મએંને ઊસે ફીન્નાર કીયા,
રવાં ગલે પર અપને પીસરકે મએંનેતો તલવાર કીયા.—હોતી.
ચીર જીગરકો ઊસકે ઊસકી આંતોંકા એક હાર કીયા,
ગલેકા અપની જોરૂકે યે મએંને અબ સીંગાર કીયા.—હોતી.
વો તો નીન્દમે સોઇ હએ, મએંને હાકીમસે ઈજહાર કીયા,
બીબીને મેરી મેરે ફરજંન્દકાહી હાએ! શીકાર કીયા.—હોતી.
ચાંજો નજર કરૂં પરસુ, કલ જો શાહને ઉસે સરેદાર કીયા,
રવાં ગલે પર અપને પીસરકે મએંને તો તલવાર કીયા.—હોતી.
[આનાં બખ્તેરનકા ગુફરાંનકે હાથીકો લે કર]

પીલુ—ઠુમરી—નાં લીખી સૈયાં પતીયાં—તર્જ.

અએ ખાવીન્દ કયા જીના હો ખાક મેરા,
કુઝાને કીયા હએ જીગર ચાક મેરા.—અએ.
કીસીને કીયા ખુન બચ્ચેકા મેરે,
યે દુશમન હુવા કૌન નાપાક મેરા—અએ.

[ઇમ્રાનકા તએશમે આનાં.]

મજકુર તર્જ.

ઇમ્રાન———અરી મક્કા રૂપ કયું યે લીયા હએ?
પીસરકા મેરે ખુન તુને પીયા હએ.—અરી.
લે આવું મએં જાકે સીપાહીકો અબહી,
અએ ડાકીન તુ પાએગી અપના કીયા હએ.—અરી.

[ઇમ્રાનકા જાના, ખએરનકા જમીનપર પછડા
કર જારી કરનાં.]

પરજ કાલીંગડા—મરસીયા—બોલ તુ આંખે મજનું.—તર્જ.

ખએરન—

કયા મુહ ખુદાકો ખુની, દીખલાના હએ યાકે નહીં અફસોસ!
માઅસુમ થા યે ફરજંન્દ, ઇસકા રવાથા ખુન કહીં અફસોસ!—કયા.
સોંચો લોગો સોંચો, માલકે ખાતીર બેટેકો મારા,
આગ લગે યે જરકો, ખાકમે હો મેરી આંખોંકા તારા.—કયા.
કહેકે ખુદાસે બેટા, દુખ્યા માંકો બુલા લો તુમ પ્યારે,
જીકે કરેંગે અફસોસ. બે તેરે મેરે લખ્તે જીગર કયારે?—કયા.

[ખએરનકા સરકો પટકનાં, અયાજકા શાહાને
લીબાસમે મએ સીપાહીકે ઇમ્રાનકે સાત
આનાં]

ઝીન્ઝોટી—લાવણી—સુનહર કહેતી પીયા પીયા.—તર્જ.

ઇમ્રાન———પકડો ઇસકો ઇસ ડાકનને બચ્ચા મેરા ખાયા હએ,
એકહી મેરા લખ્તે જીગર થા, ખાકમે ઉસકો મીલાયા હએ.
અયાજ———કેસી માદર તુ બદ અખતર, તેરે જીગરકા પારા થા,
ખાના કલેજા ડાકન ઉસકા તુઝકો કેસા ગવારાથા?

ખ્એરન——હાએ! ખુદા ક્યા તેરે ઘરમે જાલીમકા ઈનસાફ નહીં ?
ડાકન હું મએં દુન્યાં મુઝસે કરતા કયું તુ સાફ નહીં ?

ઈમ્રાન————અદલ ખુદાકા સચ્ચા હએ, તુ ઝુલ્મ સમઝ બદકાર નહીં
કહેના ખુદાકા જબ તુ જાલીમ, કલ જો તુઝે હો દાર નહીં.

ખએરન——અબસેભી તુ નેકી પર ચલ, તેરે લીયે કરતી હું દોઆ,
તેરી બલાસે હમનો મરે, પર હાફીઝ તેરા હોવે ખુદા.

[ખએરનકા બેતાબ હો કર જમીનપર પછાડ
કર ગીરના. વજહુલકમરકો લે કર માહ્મુદકા આનાં, વજહુલકમરકા ઈમ્રાનસે મદદ
ચહાના.]

મ સ ન વી.

બરહુન્સ—ગઝલ—પીલા સાકીયા.—તર્જ.

વજહુલકમર—કરો મેહેર મેરે પર તુમ અબ ચચા,
હો જામીન મેરે આજકી શબ ચચા.—કરો.
મુઝે મીલનેકા મેરી માઅશુકસે,
કોસી તરાહકા કીજીયે ઢબ ચચા.—કરો.

[માહ્મુદકા અયાઝકો દેખ કર તાઅજ્જુબ
હોનાં, અયાઝકા માહ્મુદકો દેખ કર
અજબ હોનાં.]

અ બી યા ન.

અયાઝ——[ખુદસે] કુતવાલકે લીબાસમે ખુદ શાહે નેકનામ!
યે વકત કહેનેકા નહીં ગેસકુત વના કલામ.

માહ્મુદશાહ—[ખુદસે] શાહી લીબાસમે યેતો મેરા અયાઝ હએ,
આયા હએ કીસ લીયે યહાં, કયા ઈસમે રાઝ હએ ?
[અયાઝકો] કયું શાહ આપને યહાં તશરીફ લાએ હો?
નોકરકે હોતે કીસ લીયે તકલીફ ઉઠાએ હો?

અયાઝ———કુતવાલ મએં મહેલમે થા ઔર આઈ યે ખબર,
અપને પીસરકા બ્યાયા કીસી માનેહી છીગર.
યે સુનતેહી ન મુઝમે રહી તાકતો તવાં,
આયા હું દેખનેકે લીયે હાલ ખુદ યાંહાં.
ગાફીલ હએ કીતના મુલકસે તુ અએ નમક હરામ?
જો ઐસે તેરે વકતમે હોને લગે હએં કાંમ?

માહ્મુદશાહ—તકસીર હો મોઆફ થા નાચાર કયા કરૂં,
કરને ગયાથા ઇંસકો ગીરફતાર કયા કરૂં.
લાઅનત પડે જમાનેકી એૈસે શરીર પર.
કેહેતા હ્યે મએં હું શીફતા દુખ્તે વઝીર પર.
મએંને કીયા હ્યે ઇસકો ગીરફતાર, તો કહા,
એક લાહ્જેકી જનાબ મુઝે દીજીયે રજા.
મએંને કહા કે, છોડું દે જામીન અગર મુઝે,
તો ઇસને લેકે આયા પે તાજીરકે ઘર મુઝે.
જામીન અગર પે હોવે તો જાને દું મએં ઇસે,
બાઇસકે એતબાર હ્યે યે ચોરકા કીસે?

મુસદ્દસ.

ઇમ્રાન———જામીન તેરા તો કૌન અરે બદ શઆર હો,
અલબત હો વોકે જીના જીસે નાગવાર હો.
કેહેતા થા મએં ભટકકે ન રાતોંકો ખ્વાર હો,
ચોરી ફરેબ છોડકે તુ નેક કાર હો,
જેસે થે તેરે ફએલ, હ્યે વેસી સજા તુઝે,
જો દેવે અપની જાન, કરે વો રેહા તુઝે.
વજાહુલકમર—મેરે મુરબ્બી કૈસાહી હું ગરચે મએં ખરાબ,
લેકીન બુઝુર્ગ કરતે નહીં ખુર્દાં પર ઇતાબ.
દો ઘન્ટે તકહી હો મેરે જામીન તુમ અએ જનાબ,
હોતેહી સુબ્હો આવુંગા ખીજમતમે મએં શીતાબ,
ઇસ વક્ત ઇતની ચાહાતા હું બસ ભલાઇ મએં,
સાહેબકી ભુલ જાવુંગા ફેર સબ બુરાઇ મએં.
ઇમ્રાન———તેરા મુરબ્બી કૌન હ્યે? તેરા ચચા હ્યે કૌન?
મએં તેરા કૌન, તુ મેરા અએ નાસમજા હ્યે કૌન?
હરગો નસબસે તેરે કમીને મીલા હ્યે કૌન?
તુઝસા ગુલામ એકભી મેરા બેવફા હ્યે કૌન?
મએં આપહી મર રહા હું અરે અપને હાલમે,
કયું મુઝકો ડાલતે હો પરાએ જવાલમે?

ખ઼એરન——યે બેવફાઇસે અરે શોહર તુ મુહકો મોડ,
દુન્યાં કે માલો જરને કીયા કીસકે સાત જોડ ?
કરકે ખુદાકા ખૌફ બુરાઇ તુ અપની છોડ,
ખાયા નમક હએ જીસકા, નમકદાં ન ઊસકા તોડ,
તેરા ગુલામ કબ યે અરે બદ લગાંમ હએ ?
સચ પુછો તો તુ ઇસકા ગુલામે ગુલામ હએ.

વજહુલકમર—અફસોસ! આજ જીંન્દા નહીં હએ મેરે પીદર,
વર્ના ગુલામ કહેતા મુઝે હોકે તુ નફર ?
કબ્જેમે ગોકે તેરે મેરા સબ હએ માલો જર,
લેકીન તુ બએઠના ન અએ મલઊન બેખતર,
અપના એવજ મેરેસાતો નાચાર છોડેગા,
લેકીન ખુદા નહીં મેરા જીનહાર છોડેગા.

બ એ ત .

માહમુદશાહ——બસ અબ યહાંતો ચલતી નહીં તેરી ઇહતેમાસ,
ગર ઔર કોઇ હો તો ચલું લેકે ઉસકે પાસ.

મુ સ દ્દ સ .

વજહુલકમર—ઇસ બેવફા ગુલામકીતો દેખ લી જફા,
અબ એક ગુલામહી હએ બડા મેરા બાવફા.
નામ ઉસકા હએ યકીન, યકીં ઉસપહી રહા,
જામીન મેરા વો હોગા, નહીં ઇસમે શક જરા,
ચલીયેગા ઉસકે પાસ તો મતલબ હુસુલ હો,
એક ઇતની અર્જ ઔરભી મેરી કુબુલ હો.

માહમુદશાહ—ઊસ બેગુનાહકો મએંને હવાલાતમે રખા,
અએ શાહા ઇસકો લેકે વહાં જાઇયે જરા.
જામીન અગર વો હો તો ઇસે કીજીયે રેહા,
મુઝકો તલાશ કરના હએ એક ઔર માજરા,
હાલાત દેખું જાકે મએં એક પુર કુસુરકે,
દોનો ગુનાહગાર હએં જીમ્મે હુજુરકે.

ખમાચ—ઠુંમરી—આજ કાહન મોહ લીની—તર્જ.

અયાઝ———યે ગુડેલ ઔર હએ યે શરીર અએ સીપાહીયો,
કરના તુમ યે દોનોકો અસીર અએ સીપાહીયો.—યે.
બંદોબસ્ત રખ્ખો યે દદા પ, ઔર યે ચોર પર,
કયુંકે દોનુભી હએં બેનજીર અએ સીપાહીયો.—યે.

[સીપાહીયોંકા ખએરન ઔર કુમરકો ગીરફ્-
તાર કરકે અયાઝકે હમરાહ જાનાં.]

બએત.

માહ્મુદશાહ—[ખુદસે] મુઝકો કીયાફેસે યેહી હોતા હએ આશકાર,
તાજીર બડા ફરેબી હએ યે કોઇ નાબકાર.

મુદસ.

[ઇમ્રાનકો] મુઝકો કીયાફેસે હુવા ઇજહાર ઔર હએ,
ઇસ મોઆમલેમે આપકે ઇસરાર ઔર હએ.
દોનુ વો બેગુનાહ હએં, ગુનાહગાર ઔર હએ,
જો દાર પર ચડહેગા, વો મક્કાર ઔર હએ,
પએછાન મુઝકો હો ગઇ હએ નજ઼રે શાહામે,
બસ્તા હએ ખુની ઔરહી ઉસકી નીગાહામે.

બએત.

ઇમ્રાન———વો કૌન હએ દીખા મુઝે તુમ એક નજર તો દો?
ગર યે ન હો સકે મુઝે ઉસકી ખબર તો દો?

મુદસ.

માહ્મુદશાહ—વો શખ્સ વો હએ, જીસને દબાયા હએ માલો જર,
કયા કમ કબારે ઉમ્રાકા થા કહીયે કરરોફર?
માહ્મુદશાહકો ઉસકી બરાબર હુવી ખબર,
દરબારમે યે મોઆમેલા અ ગેગા સબ નજર,
બંદેસે ગર મીલે તો બલા ઉસકી ટાલ દે,
પર આધા અપને માલસે ગર મુઝકો માલ દે.

મુખમ્મસ.

ઇમ્રાન———[ખુદસે] ઇમ્રાન અપની ચહાતા ગર તુ ભલાઇ હએ,
તો ઇસ્સે મીલ તુ, વર્ના અજલ તેરી આઇ હએ.
[કોતવાલકો] સાહેબને માલો જરકી જો ખ્વાહીશ દીખાઇ હએ,
તો કહેતા હું જો બાત છુપી મએંને પાઇ હએ,
ઊસ શખ્સ તક જનાબ મેરીભી રસાઇ હએ.

માહમુદશાહ—બેહતર હએ ઊસ્સે જાકે કહો તુમ શીતાબ બાત,
હોતેહી વર્ના સુબ્હોકે હોગી ખરાબ બાત.
અપની કહે મેરેસે વો સબ અએ જનાબ બાત,
તો કર લું ઊસકી બાતોંસે મએં ઇન્તેખાબ બાત,
તા શાહકે સામને હો મેરી કામયાબ બાત.

કતઆઇયાત.

ઇમ્રાન———સબ બાત ઉસકી દીલ પ તુમ અપને રકમ કરો,
પર મેરે સાથ પહેલે યે કોલો કસમ કરો.
કુછ બાત સુનકે શાહાસે જાહીર અગર કરૂં,
તો અએ ફરીસ્તોં સરકો મેરે તુમ કલમ કરો.

માહમુદશાહ—મુઝકો કસમ જમીંકી, કસમ આસમાનકી,
મુઝકો કસમ મકાંકી, કસમ લા મકાનકી.
યે હાલ જાકે શાહાસે જાહીર કરૂં તો ફેર,
દોજખ મીલે, કસમ મુઝે બાગે જીનાંનકી.
[ઇમ્રાનકા માહમુદકો એક બાજુ લે જા કર
આહીસ્તગીસે કહેનાં.]

મુસદ્દસ.

ઇમ્રાન———દાબા હએ જીસને જર, વો તો જરદાર મએંહી હું,
વજહુલકમરકા મુજી સીતમગાર મએંહી હું.
અપને પીસરકા ખુનીભી સરદાર મએંહી હું,
ઓરત હએ બેગુનાહ, વો ગુનાહગાર મએંહી હું,
અપની ખતાસે મએંતો ગીરા તુમ સમ્ભાલ લો,
ઠએરાકે બેગુનાહ મુઝે, આધા માલ લો.

માહમુદશાહ—કહેતે હો તુમ, કે સરસે બલા મેરે ટાલ દો,
તો પહેલે આપ જલ્દ મુઝે આધા માલ દો.
ગર દફન હો જમીંનમેંભી તો નીકાલ દો,
કલ પરસુકા ન વાઅદા કરો મુઝકો હાલ દો,
વાઅદા નીભાવે આપસા તકસીરવાર કયા ?
તુમસે ફરેબીકા મએં કરૂં એતેબાર કયા ?

જીલા બરહંસ—ગઝલ.—બહોત સહી તોરી—તર્જ.

ઇમ્રાન———મએં દેતા હું સાહેબકો પએમાન મેરા,
હએ ઇસ વાઅદેકે સાત ઇમાન મેરા.—મએં.
ખતા બખ્શવા દો અગર શહેસે મેરી,
તો દું નીસ્ફ જર મએં ઊસી આન મેરા.—મએં.

[ઇમ્રાનકા નવીશ્તા જેબસે નીકાલ કર માહમુદકો દેખાના.]

કમરકે પીદરકા નવીશ્તા યે દેખો,
લીખા ઇસમે સબ જર હએ જીશાન મેરા.—મએં.

મજકુર તર્જ.

માહમુદશાહ—હએ કીસ રંગકા તેરા ઇમાન દીખલા?
સીયાહ યા સુફીદ હએ, અએ ઇમ્રાન દીખલા.—હએ.
અએ જાતે શરીફ અબ નવીશ્તા યે દે, તા,
હુનર તુઝકો દું અપનાં જીશાંન દીખલા.—હએ.

[ઇમ્રાનકા માહમુદકો ખુશીસે નવીશ્તા હવાલે કરનાં.]

હો બે ફીક્ર મએં અબ તેરે મુદ્દઇકો,
દું જીતેહીજી બાગે રીદવાન દીખલા.—હએ.
કરૂં જાકે વજહુકમરકી તલાશ અબ,
વો મુજરીમકી દું શાહકો કલ શાન દીખલા.—હએ.

[જાનાં માહમુદો ઇમ્રાનકા.]

બાબ દુસરા—પરદા ચોથા.

મહેલ.

[શમ્સુલલકાકા વજહુલકમરકી યાદમે આનાં.]

ઝીન્ઝોટી—ગઝલ—અદમકી સફેરકો જો દમ ગયા—તર્જ.

શમ્સુલલકા—યે કોન કહેતા હય્યે કે હર કીસીકો ચાહા નહીં?
હય્યે ચાહા સબકો, કીસીમે વલે નીબાહા નહીં.—યે.

ડોહે.

પીત વાસે કીજીયે જો પીતકી જાને રીત,
મીત અનાડીસે કધીભી ના કરો કોઇ પીત,
જો હોને ચાહો તુમ ઇસ ઇસ્કમે તબાહા નહીં,
ન ઉસકો ચાહો જો ચાહતકી જાને રાહા નહીં.—યે.

ડોહે.

મીત મીત હર કોઇ કહત હય્યે, કોન કીસીકા મીત?
આજ મીત, ઔર કલકો બય્યેરી, જલેરે એસી પીત,
સતાયા યારકો જીસ યારને જફા કરકે,
થા એસા કોન, હુવા હય્યે જો રૂ સીયાહા નહીં?—યે.

[આના વજહુલકમરકા ઔર બગલગીર હોના
શમ્સુલલકાસે]

પીલુ—ઠુમરી—દીવાંના તેરા આશકે જાર હું મય્યેં.—તર્જ.

વજહુલકમર—હમે દેખ લે ઓ પીયારી મોહનીયાં,
પીયારી મોહનીયા, હમારી મોહનીયા.—હમે.
યે પાપી જગતસે ખીદાગી હય્યે હમરી,
ખીદા તુભી કર મત વારી મોહનીયા.—હમે.
મુખડેકો મોડે, લો બસ હમને છોડે,
પ્રીત તુમારી હમારી મોહનીયાં.—હમે.

[આના માહમુદશાહકા શાહી લીબાસમે ઔર
એક કોનેમે પોશીદા હો કર તમાંશા દેખનાં]

ઝીન્ઝોટી—લાવની—ચલ સાત મેરે મેરી જાન—તર્જ.

શમ્સુલલકા.—આહા મેરી કયું છોડે હમે કયા મઐંને કી તકસીર?
કીભી હો તકસીર તો ઉસકી મુઝકો હો તાઅઝીર.-આહા.
નીરદયે કીસ દુખસે મઐંને જોડી તો સંગ પીત,
તોડનકી કીસ સૌતને મારી, તોહે સીખાઇ રીત?
કયા રકીબકી તકરીર સુની હમે તુને અએ બેપીર!-આહા.
પીતમ પ્યારે તુમ જો બસોગે સાત સમનદર પાર,
ઉથભી ઢુંઢત ઢુંઢત આવું, હેત ન જાવું હાર,
મરંભી મઐં દીલગીર, તો મેરી ખાક હો દામનગીર.-આહા.

પીલુ—ગઝલ—મુઝે માર બે મૌત—તર્જ.

વજહુલકમર—તેરેસા જેહાન વફાદાર દીલબર,
હુવા હમે ન હોવેગા જીનહાર દીલબર.—તેરેસા.
યહાંસે ગયા મઐં તો કોતવાલને આ,
કીયા રસ્તેમેહી ગીરફતાર દીલબર.—તેરેસા.
હુવા મેરા જામીન યકીને વફાદાર,
તો આયા યહાં મીલને ગમખ્વાર દીલબર.—તેરેસા.
મેરે બાઅદ મત રોના મેરે લીયે તુ,
ચઢુંગા મઐં કલકો સરે દાર દીલબર.—તેરેસા.

મજકુર તર્જ

શમ્સુલલકા—તેરે પર હુવી હું મઐં કુરબાન પ્યારે,
તેરી જીન્દગી હમે મેરી જાન પ્યારે.—તેરે.
સરે દાર ચડહકે તુ મનસુર હોગા,
મઐં શરમોનસી હુંગી હએરાન પ્યારે.—તેરે.
ન લએલાસી હું બેવફા, મઐં અએ મજનુ,
મુવે યાર પર હું જો કુરબાન પ્યારે.—તેરે.
તેરે કદમો પર રખખું ખુદ કાટ કર સર,
મુઝે હુકમ દે કરકે અહસાન પ્યારે.—તેરે.

મુસદદસ.

વજહુલકમર—આહ! ભરના, નાલા કરના, બલકે દેના જાનકા,
કામ યે અએ માહરૂ હમે આશકે બેધ્યાનકા.
તુ અએ શાહે હુસ્ન હમે માઅશુક આલી શાનકા,
રોજ જાઇજ હમે તુઝેતો ખુન એક ઇનસાનકા,
એક મઐં કયા તુઝપે, મુઝસે સૌ મરે તો ગમ નહીં,
વાસ્તે માઅશુકકે દુન્યાંમે આશક કમ નહીં.

શમ્સુલલકા—યે કહા સચ તુને, હએં માઅશુકકે આશક હજાર,
ઈસ તરાહ આશકકોભી માઅશુકતો હએં બેશુમાર.
કુએસકો લએલીસી કયા મીલતી ન દીગર ગુલઉજાર?
યા નહીં લએલીકો મીલતા મજનુંસા દુન્યાંમે યાર,
જો મરે હમપર, ન હમ ઊસપર મરેં તો હએફ હએ,
બેવફાઇ તુઝસે આશકસે કરેં તો હએફ હએ.

વજહુલકમર—જો કહું મએં, ઊસકો માનો, જાં ફીદાઇ હએ યેહી,
દોસ્તકો આર્ઝુદા કરના, બેવફાઇ હએ યેહી.
આશનાકો શાદ રખના, આશનાઇ હએ યેહી,
કરના અપને યારસે જીદ, ખુદનુમાઈ હએ યેહી,
દોસ્ત ઉસકો કહેતે હએં, કે જો સુને ફરમાને દોસ્ત,
વો તો દુશમન હએ, ન જો પુરા કરે અરમાને દોસ્ત.

ખમ્સા.

શમ્સુલલકા—માં ફીરે, ભાઇ ફીરે, મુઝસે પીદર મેરા ફીરે,
બહેને સબ ફીર જાએં, કુન્બા મુઝસે ગર મેરા ફીરે,
જર ફીરે, હશમત ફીરે, સબ કરરોફર મેરા ફીરે,
બલ્કે સબ આલમ ફીરાને તુઝસે, સર મેરા ફીરે,
હુકમસે તેરે ન દીલ એએ સીમબર મેરા ફીરે.

[માહમુદકા શમ્સો કમરકી મોહબ્બતકો દેખ
કર હએરત હો કર હોના રવાંનાં.]

બરવા—ઠુંમરી—પ્યારે તુમ કયું હો બેકરાર.—તર્જ.

વજહુલકમર—

આવો હમ કર લેં તુમકો પ્યાર, હોવેં કલ તુમપ જબ નીસાર,
હંસતે રહો તુમ ગુલસે હમારી, મૌતકી દેખ બહાર.—આવો.
રૂહ હમારી ખુશ હો પ્યારી, તુમ ન કરો ગર જારી,
હંસતા મુખડા રખકે મુઝકો, દીખલાના દીદાર.—આવો.
તુમને જો માની, બાત અએ જાની. હાસીલ હુઇ શાદમાની,
રૂખસત હોતા હું મએં રજા દો, હોના નહીં ગમખ્વાર.—આવો.

[વજહુલકમરકા જબરદસ્તીસે દસ્ત છુડા કર
જાના, શમ્સુલલકાકા બેકરાર હો કર હોના
રવાંનાં.]

બાબ દુસરા—પરદા પાંચવા.

દરબાર.

[સબ દરબારી મઅ શંમીશગરોંકે
દસ્ત બસ્તા ખડે હુવે હએં.]

શેઅર.

ચોબદાર——અદબ કરો શહે આલી જનાબ આતે હએં,
સરોંકો ખમ કરો બખશીશ મેઆબ આતે હએં.

[માહ્મુદશાહકા શાહી લીબાસમે આના હમરા
લેકર અયાજ નેકબખતકો, ઔર સબ
આહલેકારકા ચુમના પાયએ તખતકો.]

મુખમ્મસ.

અયાજ——હજરત પ ફજલ હોવે સદા કીરદેગારકા,
ઇસ્સેભી કરશેફર બડે આલી વીકારકા.
હએ મુદઆ જનાબસે યે જાં નીસારકા,
જાહીર ઇરાદા મેરેસે હો તાજદારકા,
ઇનસાફ આજ હએ કૌનસે તકસીરવારકા?

માહ્મુદશાહ—ઇનસાફ આજ ઉસકા કરેંગે અએ કોતવાલ,
અપને પીસરકા ખુન જો માને કીયા હલાલ.
હાજીર કર ઉસકો, જીસ જઘે હોવે વો બદ ખીસાલ,
શેહરભી ઉસકા આએ જો હએ સબમે નેક ફાલ,
લાશભી વો પીસરકા યહાં લાકે જહદ ડાલ.

[જા કર લે આના કોતવાલકા ખએરનો
ઇમ્રાનકો મઅ ગુફરાનકી લાશકે.]

ગવરી—ઠુમરી—તુઝે કયા હએ ગમ અએ દીવાને.—તર્જ,

ખએરન——તુને હાએ! ઓ શેહર ખુની, બેટેકો મારા જુનુનીરે,
કીયા કૈસા કારે જબુનીરે. તુને.

કયા કયા નાજકા પાલાથા, મેરી આંખોકા યે ઉજાલાથા,
મઍંને ઇસકે લીયે જાન ભુનીરે. તુને.
મરતી હું મઍં એવજ તેરે બેટા, જી ઉઠ જી ઉઠ તુ મેરે બેટા,
મેરી બસ્તી હુવી હ્એ સુનીરે. તુને.

મુસલ્લસ.

ઇમ્રાંન———કરતી હએ યે ચુડેલ કીસ આતવારકા ફરેબ,
અએ શાહ દેખીયેગા યે મક્કારકા ફરેબ,
એસા ન હોગા કોઈ ગુનાહગારકા ફરેબ.

માહ્મુદશાહ—મક્કારકા ફરેબ યહાં ચલતા હએ કહીં ?
ઘર ગર્મ પાનીસેભી ભલા જલતા હએ કહીં ?
ખુન ઇસ પીસરકે ખુનીસે અબ ટલતા હએ કહીં?

ખએરન——મઍં ખુની મેરે બચ્ચેકી? ઇનિસાફ હક હુવા,
ઇમ્રાન ઇસકો મારકે તુ બે ફુલક હુવા,
લે જલ્દ મેરી જાન, જીગર મેરા શક હુવા.

ઇમ્રાંન———કહેતી હએ ખુની મુઝકો, બદ અતવાર દેખના ?
અએ શાહા યે ચુડેલકી તકરાર દેખનાં !
કીસકે ગલેમે આતોંકા થા હાર દેખનાં ?

ખએરન-----બીબીકો અપની દેને યે જેવર તુઝે મીલા,
બચ્ચેકે પ્યાર કરનેકો ખંન્જર તુઝે માલા,
દરજા જીુહાકસેભી હએ બહેતર તુઝે મીલા.

માહ્મુદશાહા—પહેનાયા ઇસને નીંન્દમે આંતોંકા તુઝકો હાર,
બચ્ચેકા જી ગયા તો કયા ઉસને ન કોઈ પુકાર?
કયું સોઇ ઇસ તરાહ, પડે તુઝ પર ખુદાકી માર,

ઇમ્રાન———યે ઇફતેરા તમામ હએ, અએ શાહે નેકનામ,
કુતવાલસે કીયા મઍંને સબ જાહીર ઇસકે કામ,
સાહેબ બયાંન કીજીયે હાલ ઇસકા વો તમામ.

અયાજ———બેશક જનાબ હએ બહોત ઓરત યે બદ ખીસાલ,
હમસાયોંસેભી ઇસકે સુના મઍંને ઇસકા હાલ,
દસ બીસ બચ્ચોંકા કીયા ખુન આજ તક હલાલ.

માહ્‌મુદશાહ—ઇનસાફ્સે ઠએર ચુકી તકસીરવાર તુ,
પાએગી ફાંસી કલકો અરી નાબકાર તુ,
લે જા અબ ઇસકો કએદમે અએ ચોબદાર તુ.
[ચોબદારકા ખઅેરનકો લે જાના, સીપાહીકા
વજહુલકુમરકો જકડે હુવે લે આનાં.]

મુસદદસ.

અયાજ——ઇનસાફ ઇસકાભી કરો અએ શાહે નામદાર,
દુખ્તરપે હએ વજીરકી આશક યે બદ શઆર.
ઘરમે ઊસીકે રાત યે દેતાથા સબ ગુજાર,
ઊસ સીમ્ત ગશ્ત મેરી હુવી હએ અએ શહરયાર,
ચોરોંકી તરહા દેખા ઇસે મઅેને રાહામે,
કરકે અસીર લાયા હું દરબારે શાહામે.

માહ્‌મુદશાહ—અએ લડકે કૌન હએ તુ, તેરા નામ કર બયાં?
વાલીદ તેરા થા કૌન? વો મેરેસે કર અયાં!
કયા કામ કરતા હએ? તેરા કીસ જાએ હએ મકાં?
રાતોંકો કીસ લીયે ભલા ફીરતાથા તુ નેહાં?
કયું આબરૂ લી તુને હમારે વજીરકી?
દાહશત ન થી કયા મેરેસે આહલે સરીરકી?

વજહુલકુમર—વજહુલકુમર મુસમ્મા હું મઅેં ખાંનોમા ખરાબ,
વાલીદ કબીરે ઉમ્રા થે બન્દેકે યે જનાબ.
આરામસે વો કબ્રમે કરને ગએ હએં ખ્વાબ,
ઔર યે રજીલ દેને લગા હએ મુઝે અજાબ.
તો ઉનકી જાકે કબ્રપે રોતાથા રાત ભર,
આતીથી નીંન્દ, મઅેં વહીં સોતાથા રાત ભર.

એક રાત મારનેકો મુઝે કોઇ આયા હએ,
દુખ્તે વજીરને વલે ઉસકો બચાયા હએ.
લે જાકે અપને ઘર મુઝે ઊસને સોલાયા હએ,
વો બાવફા પરીપે મેરા દીલભી આયા હએ,
અબતો મીલુંગા ઊસ્સે, યા લટકુંગા દાર પર,
સદકે હું મઅેં વો સર્વ કદે નૌબહાર પર,

વજીર———મર જાવું ડુબ કર મએં, અએ આલી જનાબ હાએ!
દુખ્તરને મેરી આબરૂ કર દી ખરાબ હાએ!
નાજીલ ખુદાકા ઉસપે ન કયું હો અઝાબ હાએ!
દીલમેં નહીં સમાતા હએ મેરે ઈતાબ હાએ!
કયું જીતી રહે ગઈ વો યે દુંન્યાંએ પાકમે,
મર જાકે મએં મીલાવુંગા અબ ઊસકો ખાકમે.

વજહુલકમર—કરતા હું અર્જ આપસે આલી જનાબ મએં,
કરકે ન દામન આયા કુચ્છ ઊસકા ખરાબ મએં.
અબ તક બહેનકા દેતા હું ઊસકો ખીતાબ મએં,
હોને ન દુંગા ઊસપતો કુચ્છભી ઈતાબ મએં,
બદનામ મેરે વાસ્તે વો સ્રકે હુર હએ,
ફાંસીકી હો સજા મુઝે, મેરા કુસુર હએ.

માહમુદશાહ—દાંનાં વજીર, કીસ લીયે ગમખ્વાર હોતા હએ?
જો હએ ગુનાહગાર વો ફીન્નાર હોતા હએ.
સર કલ યે લટકાતો સરે દાર હોતા હએ,
ફેર ગએબસે તુ દેખ કયા ઈઝહાર હોતા હએ,
અએ આહાલેકારો જલ્દ ઈસે લેકે જાવો તુમ,
શાહજાદેસા સંવારકે સુલી પ લાવો તુમ.

[માહમુદકા વજહુલકમરકો ફાંસી પર લે
જાનેકા ઈશારા સીપાહીયોંકો કરનાં.]

બાબ દુસરા—પરદા છઠ્ઠા.

રાસ્તા.

[આના શમ્સુલલકાકા મરદાંને લીબાસમે
સોચતે હુવે.]

સારંગ—ગઝલ—તુમ અપની ચશ્મ મસ્તકા.—તર્જ.

શમ્સુલલકા—મુલ્કે અદમમે કોઈ જો મકબુલ હો નહીં,
કાતીલ હમારા વો હએ કે મકતુલ હો નહીં?—મુલ્કે.
વો બદ ગુમા હું જાવું અદમમે વો બુતકે સંગ,
ઊલફતમે ઊસકી ફેર કહીં મશગુલ હો નહીં.—મુલ્કે.

મુરઝાએ ખીલકે બુલબુલ નાલોંકે સામને,
બાગે જેહાંમે ઐસા કોઈ ફૂલ હો નહીં.—મુદકે.

[દાખેલ હોનાં યકીનખાનકા ઔર શમ્સુલ-
લકાકો શાહાને લીબાસમે દેખ કર વજીર-
જાદા બુજ કર ઈન્સાનકી શીકાયત કરનાં.]

ઝીન્ઝોટી—ઠુંમરી—મોરી રાધાને બંન્સી ચુરાઇ—તર્જ.

યકીનખાન—

તુમ પીસર હો કોઈ દાદગરકે, આએ ખુબ આગે મેરી નજરકે.—તુમ.
શાહજાદે, શાહાસે કરો જુલમ જાહીર, ઈન્સાન બેદાદગરકે.—આએ.
બેકસકા વાલી નહીં આજ, હો તુમ મદદગાર વજહુલકમરકે.—આએ.
જાનકો ઉસકી જો આસેબ પોંહચ્યા, ન છોડું મએં ઈન્સાંકો મરકે.—આએ.
યકીં હું મએં, ઉસકા ગુલાંમે વફાદાર, સદકે હું આકાકે ધરકે.—આએ.

કલ્યાંન—ગઝલ—તુમ સલામત રહો માહફીલકે—તર્જ.

શમ્સુલલકા—જીસકા દુન્યાંમેહી પએદા હો મદદગાર નહીં,
માસીવલ્લાહ કોઇ ઉસકા હો ગમખ્વાર નહીં—જીસકા.
તેરે ઇનસાફપે માહમુદશાહ પથ્થર પડ જાએ,
બેગુનાહ પાએં સજા, ઔર ગુનાહગાર નહીં—જીસકા.
તેરે આકાકા હું એક તેરી તરહ મએંભી ગુલાંમ,
શાહાજાદા મએં નહીં, જાદએ સરદાર નહીં—જીસકા.
હો ચુકા હુકમ કમરકો અએ યકી ફાંસીકા,
રહેગા અબ વો સલામત કભી જીનહાર નહીં—જીસકા.

મજકુર તર્જ.

યકીનખાન—લે ચલો મુઝકો ઉધર, મેરા જીધર હએ આકા,
કહીયેતો બાહરે ખુદા મેરા કીધર હએ આકા?—લે.
ચુમ કર ઉસકે કદમ રો રો કહુગા ઊસસે,
આપકે સદકેકો હાજીર મેરા સર હએ આકા.—લે.
જાન જાએતો મેરી જાએ, સલામત વો રહે,
સબ હસીંનોમે મેરા રશ્કે કમર હએ આકા.—લે.

ખમ્સા.

શમ્સુલલકા—રશ્કે કમર હએ, રશ્કે પરી, રશ્કે હુર હએ,
આહલે કરમ હએ, નેક હએ, ઔર બે કુસુર હએ.
પર લાખ્ખા બખ્તમે જો હએ હોના જુરૂર હએ,
ફાંસીકી જાએ થોડીહી કુચ્છ યહાંસે દુર હએ,
સાથ આ મેરે વહાં, જહાં વો લખ્તે નુર હએ.

[જાના યકીનખાનકા શમ્સુલલકાકે હમરાહ.]

બાબ દુસરા—પરદા સાતવા.

કીલએકા ચબુત્રા.

[સરીજ પર દો ફાંસીએ લટકી હુવી હએ,
દાખેલ હોના અયાજો માહમુદશાહકા.]

ભએરવી—ઠુમરી—રાજ પુત લાવે રસીયા—તર્જ.

માહમુદશાહ—સમઝ બાત તુ અબ યે અએ મેરે પ્યારે,
અરે બેગુનાહ હએં વો દોનો બીચારે.—સમઝ.

નવીસ્તા યે રખના તેરે પાસ તુને,
વજીર આકે જબ સફ યાંહાં પર સંવારે.—અરે.

તુ ઊસ વક્ત અન્જાન હો કર અએ જાના,
ગીરા દેના તુને યે આગે હમારે,
તો પેર ફએસલા દેખ લે મેરા સારે.—સમઝ.

[લાના વજીરકા જલ્લાદકે હાથ ખએરનો
વજહુલકમરકો, ઔર આના સાથ ઉન્કે
ઈન્ત્રાન બેઈમાનકા.]

બએત.

માહમુદશાહ—કયું દેર કર રહા હએ ભલા અએ વજીર તુ,
ફાંસી દે જલ્દ દોનો ફરેબી અસીરકુ.

[સીપાહીયોંકા વજહુલકમરો ખએરનકો
ફાંસીકી નજદીક લે જાને ચહાના,
યકીનો શમ્સુલલકાકા આન કર વજહુ-
લકમરકો લીપટનાં.]

કતઆઈયાત.

શમ્સુલલકા—તુમ્હે મરને દુંગા ન જીનહાર દોસ્ત
હું જબતક મએં જીન્દા વફાદાર દોસ્ત.

સલામત રહો તુમ, મુઝે મરને દો,
સુનો અર્જ મેરી અએ ગમખ્વાર દોસ્ત.

વજહુલકમર—મુઝે તુમને દીખ્લાએ દીદાર દોસ્ત,
થા ઈતનાહી અરમાન અએ ગમખ્વાર દોસ્ત.

રહો તુમ ખડે, ઔર મએં દુ અપની જાન,
મેરે હકમે મેઅરાજ હએ દાર દોસ્ત.

યકીનખાન——મએં જીતા રહું, તુમ મરો ઝુલ્‍મ કીરામ?
તો કીસ દીનકો કામ આએ ફેર યે ગુલામ?
એવજ આપકે હોવે ફાંસી મુઝે,
વફાદારોંમે તાકે હો મેરા નામ.

મુસદદસ.

વજહુલકમર—કોઇ નહીં જમાનેમે તેરેસા બાવફા,
જેબા હએ તુઝસે બન્દેપે આકા હો ગર ફીદા.
હક મેરા તેરે પર નહીં અએ યાર અબ રહા,
થા ઇતને દીન ગુલાંમ, પ ભાઇ હએ અબ મેરા,

[ઇમ્રાનકો કહેનાં.]

ઇમ્રાન બાહારે જર મેરી લેતા હએ જાન તુ
પર ઉસ્સે થોડા દેના ઇસે બે ઇમાન તુ.

ઇમ્રાન———હએ કીસકે પાસ જર તેરા, કીસ્કો દીયા હએ માલ?
બહોતાન લે ન મેરેપે નાહક ઓ બદ ખીસાલ.
જી ભરભી તેરે મુઝસે નહીં આયા કુચ્છ જવાબ?
ફેઅલોંસે અપને આપ હુવા હએ તુ પાએમાલ,
હકતો તેરા નહીં, વલે યે બાત મએં કરૂં,
ગર તુ કહે તો કુચ્છ ઇસે ખએરાત મએં કરૂં.

યકીનખાંન——[તએશમે]ઇમ્રાન રોક અપની જબાંકો તુ જલ્દ અબ,
ઉસ ઘરકા મએં ફકીર કહાતા હું બે અદબ,
જીસમે તેરેસે લાખોં પલા કરતે રાતો શબ,
ખએરાત મુઝકો દેનેકે લાયક હુવા તુ કબ?
પાપોશસે ઉડાતે હએં સીફ્લોંકા માલ હમ,
કુરબાન હોકે આકાપે હોંગે નેહાલ હમ.

આકાકી અપને ભુલે એનાયત, તો ઔર હએં,
દૌલતકો દેખ કરતે હએં ચાહત, વો ઔર હએં.
મતલબકી રખતે હએં જો રીફાકત, વો ઔર હએં,
મુતલક નહીં સમઝતે, મુરવ્વત વો ઔર હએં,
હમ બે મુરવ્વતોં પે તો ફીટકાર કરતે હએં,
આકાકે બદલે સરકો સરે દાર કરતે હએં.

માહ્‌મુદશાહ—જીસને ગુનાહ કીયા હએ ઉસે હોવેગા અજાબ,
અએ બેગુનાહો તુમકો અબસ કયું હએ ઇજતેરાબ?
દુર અએ જલ્લાદ આપ તુ કર ઇન દોનોકો શીતાબ,
ઔર ઇન ગુનાહગારોંપે ફાંસીકા હો ઇતાબ.

[સીપાહીકા શમ્સો યકીનકો દુર કરકે ફાંસીકી જગે પર લે જાના વજહુલકમરો ખએરનકો.]

જલ્લાદ આપ સફાઇસે લટકાદે દોનોકો,
હોતેહી હુકમ મેરા તુ ઝટકા દે દોનોકો.

[દોનોકા સીજદા જનાબે બારીમે બજા લાના.]

કલ્યાન—ઇંગ્રેજી તર્જ—કરો કરો સદા નેકહી કામ—તર્જ.

કમરો શમ્સ } ચલો ચલો મીલ હકસે હમ, હુવા અદા જાલીમોંકા સીતમ,
ખએરનોયકીન } કરો કરો સરે તસલીમ ખમ, રાહે હકમે હો સાબીત કદમ ચલો.

વજહુલકમર—રૂખસત દો મુઝે દોસ્ત આલી મુકામ,
ખએરન——શોહર મેરા આખેરી લે તુ સલાંમ,
વજહુલકમર—રહેના યકીં તુને યકીં પર દમ બદમ,
સબ——રાહે હકમે હો સાબીત કદમ.—ચલો.
શમ્સુલલકા—તનહા જાતે હો કહાં, મએંભી આવુંગા,
વજહુલકમર—પ્યારે મેરે ભાઇ તુઝે કહાં પાવુંગા.
યકીનખાન—આકા બીન મેરે કયા મએં હું ન અદમ,
સબ——રાહે હકમે હો સાબીત કદમ.—ચલો.

[અયાઝકા જમીન પર જાન બુઝકે નવીસ્તા ગીરાના.]

અ બી યા ત.

માહ્‌મુદશાહ—યે બેકાર કૈસા દીયા ડાલ કાગઝ?
ગીરા જેબસે તેરી કુતવાલ કાગઝ.

[એક શખસકા કાગઝ ઉઠા કર શાહકો દેના.]

તુઝે ખત યે આયા કાંહાંકી ખબરકા?

[લીફાફા પડહ કર તાઅજ્જુબ હોના.]

નવીસ્તા હએ યેતો કમરકે પીદરકા!
તેરે પાસ આયા કહાંસે અયાં કર?
અરે બેઇમાન હાલ જલ્દી બયાં કર.

[અયાજકા ડરેબસે કાંપના.]

અયાજ———ખુદા આપકો રખ્ખે અએ શાહ સલામત,
દીયા હએ યે ઇમ્રાનને મુઝકો હજરત.
[ઇમ્રાનકા ઘબરા કર તએશમે આના.]

ઇમ્રાન———યે કુતવાલ હએ મુજી ઝુઠા અએ સુલતાંન,
કયા ઇસ ખતકી જાને ભલા બાત ઇમ્રાંન?
[માહમુદશાહકા તએશમે આન કર
ઇમ્રાનકે મુહ પર થુકના.]

મુસદ્દસ.

માહમુદશાહ—થુ તેરે મુહપે લાઅનતી ઇમ્રાન નાબકાર,
કોતવાલતો મએં ખુદ થા, અએ શએતાંન નાબકાર.
તુ હએ ગુનાહાગાર, બેઈમાન નાબકાર,
હએં બેગુનાહ દોનુ યે જીશાન નાબકાર,
લડકેકા અપને ખુની હએ બદકાર તુહી ખુદ,
વજહુલકમરકાભી હએ સીતમગાર તુહી ખુદ.
[વજીરકે તરફ મુખાતીબ હો કર
શમ્સુલલકાકો દીખાનાં.]

દાનાં વજીર જાનતા હએ ઇસ જવાંકો તુ?

વજીર———ઇસકાતો મએંને મુંહભી ન શાહ દેખા હએ કભુ?

માહમુદશાહ—વો તેરી લડકી જીસને ગવાંઇ હએ આબરૂ.

વજીર———કરને દો જબતો કતલ મુઝે શાહે નેક ખુ.
[ખન્જર નીકાલ કર ગલબા કરના શમ્સુલલકા
પર વજીરકા, માહમુદકા રોકના.]

માહમુદશાહ—ઠએર અએ વજીર લડકી તેરી નેકજાત હએ,
વજહુલકમરભી નેક હએ, આલી સીફાત હએ.

બએત.

વજીર———સાહેબકો કયા ખબર હએ ભલા ઇનકે એબકી?
જુજ જાતે હક નહીં કીસે આગાહી ગએબકી.

ખમ્સા.

માહમુદશાહ—હર શબ મએં છુપકે દેખતાથા, દોનોકાભી પ્યાર,
જુજ પાકબાજી કે ન થા કુચ્છ ઔર જીનહાર.

લડકેકો અપના લડકા કીયા મએંને નેક કાર,
લડકી તેરી બ્યાહાનેમે કયા તુઝકો હએ અબ આર ?
ફાંસીસે દોનો નેકોંકો લો જલ્દીસે ઉતાર.

[જલ્લાદકા દોનોકે ગલેમેસે રસ્સા નીકાલના, શમ્સુલ્લલકાકા વજીરસે દો જાનુ હો કર મઆફી ચહાના, વજહુલકમરકા શાહાકે પએરકો ચુમના.]

અબીયાત.

શમ્સુલલકા—મુશફેક પીદર મોઆફ મેરી કીજીયે ખતા,
કોઈ દીલલગી જો મએંને યે દીલબરસે યે રજા.

વજહુલકમર—અએ શાહે દાદગર રખે અલ્લાહ તુમકો શાદ,
બર આઈ નામુરાદોંકી સાહેબસેહી મુરાદ.

[મૌકા દેખ કર ભાગ જાના ઇમ્રાન બદ ખ્વા-હકા, યકીનકા દૌડકે પકડનાં]

અયાજ———અગર હો હુકમ તો ફાંસી દું ઇસ મરદુદ મુજીકો,
જમાઅતમે ન નેકોંકી રખો મોજુદ મુજીકો.

માહ્મુદશાહ—અએ આહલેકારોં લટકા દો રસનમે જુદ મુજીકો,
બહોત નેકોંકો દીઇ ઇજા, કરો નાબુદ મુજીકો.

[સીપાહીકા ઇમ્રાનકો ફાંસીકી જાએ પર લે જાના, જલ્લાદકા ઊસકે ગલેમે રસ્સા ડાલના, ખએરનકા દો જાનુ હો કર શાહાકો અર્જ કરનાં.]

મુસદદસ.

ખએરન———અએ શાહા મુઝકો કરતે હો કીસ વાસ્તે રેહા ?
દુન્યાંમે જીન્દગીકા સહારા હએ મુઝકો કયા ?
શૌહરકો ફાંસી હોતી હએ, ફરજન્દભી મુવા,
તનહા મએં યે નવા ભલા જી કર કરૂંગી કયા ?
શૌહરકે સાથ ફાંસીપે મુઝકો ચડહાઇયે,
દુન્યાંકા સારા ગમ મેરે દીલસે મીટાઇયે.

[ખએરનસે મીલાના વજહુલકમરકો માહ્મુદશાહકા.]

માહ્મુદશાહ—અએ બાનો બેટા અબસે હએ વજહુલકમર તેરા,
રખ માંસા પ્યાર ઇસપે તુ શામો સહર તેરા.
કયા હએ મુજાકા મર ગયા શૌહર અગર તેરા,
વાલી હએ કૈસા બએઠા હુવા દાદગર તેરા,
નેકીકી ફતહા, બદકો બદકી હો માર નીત,
નેકોંકો શાદ રખના અએ પરવરદેગાર નીત.

અબીયાત.

ઇમ્રાન——અયે શાહ એક અર્જ મરતે વકતકી મેરી કબુલ હોવે,
નસીહત સુનકે નેકીકી રવાના દીલ મલુલ હોવે.

ખમ્સા.

માહમુદશાહ—ચલો એક મીલકે ગાવેં ગાના ખાસો આમ નેકીકા,
ખુદાસે માંગે આલમકે લીયે ઇનઆમ નેકીકા.
બદીકા દામ ખોટા, ઔર ખરા હયે દામ નેકીકા,
નહીં જાયે કભી હોતા હયે કોઇ કામ નેકીકા,
મયે સદકે નેકી પર હું, કયા હયે સચ્ચા નામ નેકીકા.

ઝીન્ઝોટી—ઇંગ્રેજી તર્જ—નાટક રચના હરીયાલી—તર્જ.

સબ——નેકી નેકી ઓ પ્યારી, તુઝસે દુન્યાં હયે સારી,
સાથી તુ હોવે જીસકી, પરવા હયે ઉસે કીસકી,
રખ્ખે તુઝકો જારી, તો કયું હો ફેર નાચારી,
જો ખુદા દે વોહી ઉસકી હો દુન્યાંદારી.—નેકી.
ઓ બદી ઓ શયેતાની, તુઝસે દુન્યાં હયે ફાંની,
જીસ્સે તેરી હો યારી, ઉસકોહી હોગી ખ્વારી,
ઉસકી હો મનમાની, હો ન જીસમે ઇનસાંની,
હો કબ્જેમે દુન્યાં તોભી લાલચ રહે જારી.—નેકી.
નેકીસે હયે સબ રૌનક, હયે બદીમે કબ રૌનક?
બદકો દોજખકા હીસ્સા, પુરા કીજેગા કીસ્સા,
નેકીકી હયે રૌનક, હયે ઇસમેહી બસ રૌનક,
નેક લોગોં કરના નેકીકો હમેશાં પ્યારી.—નેકી.

તમામ શુદ

વી० નાં० મંડલીએ કરી બતાવેલા ફીરકુ ખેલો તથા નકલની ચોપડીઓ.

	રૂ०	આ०
સીતમે હામાંન................................	०	૮
હુમાયુંન નાસીર................................	०	૪
હીર રાંઝા................................	०	૪
બેનજીર બદરેમુનીર................................	०	૪
પુરન ભગત................................	०	૪
સએદુસ સુલેમાન................................	०	૪
જફાએ સીતમગરી તથા મીયાં પીસુ ઓર બીબી ખટમલ................................	०	૬
હાતમ બીન તએ તથા ભોલેમીયાં................................	०	૮
ફીસાનએ અજાઇબ................................	०	૮
નુરૂદીન ઓર હુસ્ન અફરોજ................................	०	૨
ચમ્એલી ગુલાબ................................	०	૨
જલસએ દીલપસંદ તથા ફરેબી મોહબ્બત................................	०	૪
ઇનસાફે માહમુદશાહ ગજનવી................................	०	૮
ત્રણ ફારસની સાથે બાંધેલી ચોપડી................................	०	૮
ત્રણ ખેલની સાથે બાંધેલી ચોપડી................................	૧	०

નીચલે ઠેકાંણેથી વેચાતી મલશે.

ધોબીતલાવપર—મી० ખરશેદજી મેહરવાનજી બાલીવાલા,

કોટમાં—અલાયન્સ પ્રીંટીંગ પ્રેસ નાં० ૭ મરીન ઇસટરીટ.

મારકીટ મધે—મી० હાશમ આદમની દુકાંનેથી મલશે.

એક બોલતા પોપટે એક ઓરત આગલ બાવન રાત સુધી કીધેલી દીલ પસંદ અને ચાનાક આપનારી નજદીક પોનોસો વાતો.

કીંમત રૂપીઆ ૨. પોસટેજ આના બે.

છું-અલાયન્સ પ્રીન્ટીંગ પરેસ, નાં० ૭ મરીન સ્ટ્રીટ, મુંબઇ.